

Crna Gora
Ministarstvo prosvjete

Adresa: Vaka Đurovića b.b.
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 410 100
fax: +382 20 410 101
www.gov.me/mps

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ O REALIZOVANIM AKTIVNOSTIMA SPROVOĐENJA NACIONALNE STRATEGIJE CJELOŽIVOTNE KARIJERNE ORIJENTACIJE 2016-2020

SADRŽAJ:

I Uvodni rezime s osvrtom na ključna dostignuća i izazove za cjelokupan period važenja strateškog dokumenta.	3
I 1. Status realizacije mjera.....	4
II Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva	9
III Tabela za izvještavanje o sprovedenim aktivnostima.....	16
IV Evaluacija.....	82
V Osvrt na planirana i utrošena sredstva.....	82
VI Preporuke za naredni ciklus planiranja politika.....	86
V Popis korišćenih skraćenica.....	90

I UVODNI REZIME S OSVRTOM NA KLJUČNA DOSTIGNUĆA I IZAZOVE ZA CJELOKUPAN PERIOD VAŽENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA

Vlada Crne Gore je 2016. godine usvojila Strategiju cjeloživotne karijerne orijentacije (2016-2020) čiji su strateški ciljevi sledeći: omogućiti dostupnost informacija o mogućnostima učenja, sticanja kvalifikacija i zapošljavanja svakom pojedincu, u svim periodima njegovog života; omogućiti usluge karijernog savjetovanja i usmjeravanja svakom pojedincu, bez obzira na njegove godine, pol, nacionalnost, porijeklo, imajući u vidu potrebe pojedinca i društva; pružiti podršku mladim i odraslim za zapošljivost i preduzetništvo, kao i unapređenje odgovornosti za vlastito djelovanje u razvoju karijere kako bi se izbjegla nezaposlenost; skratiti vrijeme prelaska iz obrazovanja u svijet rada kroz razvoj vještina upravljanja karijerom.

Tokom realizovanog perioda, nadležne institucije su, u skladu sa mogućnostima i okolnostima, realizovale aktivnosti predviđene ovom Strategijom. Tadašnje Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta u saradnji sa ostalim nadležnim institucijama: Centrom za stručno obrazovanje, Zavodom za školstvo, Zavodom za zapošljavanje Crne Gore realizovalo je brojne aktivnosti u cilju promocije karijernog vođenja i savjetovanja među učenicima, karijernim savjetnicima u školama i CIPS-ovima, roditeljima, dok su institucije visokog obrazovanja bile zadužene za saradnju sa studentima preko karijernih centara na univerzitetima. Takođe, značajan doprinos su dali i udruženja poslodavaca, Privredna komora i Unija poslodavaca Crne Gore koje su kroz svoje odbore i druga savjetovana tijela promovisale ideju karijernog vođenja i savjetovanja među zaposlenim i odraslim građanima Crne Gore. Međutim, osim promotivnih aktivnosti, ostali segmenti značajni za unapređenje stanja u ovoj oblasti nisu pokazali veliki napredak, što će i sam izvještaj pokazati.

Poseban doprinos razvoju karijernog savjetovanja u Crnoj Gori predstavlja intersektorska saradnja u ovoj oblasti i podjednako uključivanje svih ciljnih grupa: učenika, roditelja, karijernih savjetnika u CIPS-ovima i obrazovnim ustanovama, odraslih, mladih. Prethodno formirano Nacionalno koordinaciono tijelo za karijernu orijentaciju nije funkcionisalo, što je uticalo na kvalitet i efektivnost međuresorske saradnje.

Usvajanje ovog Izvještaja Programom rada Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta planirano je za 2021. godinu. Međutim, nacrt Izvještaja nije dobio pozitivno mišljenje Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore, jer metodološki i sadržajno nije ispunio minimum uslova za dalju proceduru usvajanja. S tim u vezi, Generalni sekretarijat Vlade uputio je mišljenje br. 02-6052/3 od 29. novembra 2021. godine, sa preporukama za doradu predloženog materijala-izvještaja. Međutim, uslijed kadrovskih promjena visoko rukovodnog kadra, kao i statusne promjene ministarstva koji je pokrивao četiri resora (prosvjeta, nauka, kultura i sport), kao pravni naslednik, Ministarstvo prosvjete preuzelo je obavezu da započeti dokumenat na valjan način pripremi za usvajanje. Osim toga, kadrovske i organizacione promjene u drugim resorima (poput resora rada), takođe su uticale na neangažovanje članova radne grupe u pripremi podataka o realizaciji planiranih aktivnosti. Pandemija Covid 19 je takođe uticala na to da se rad na

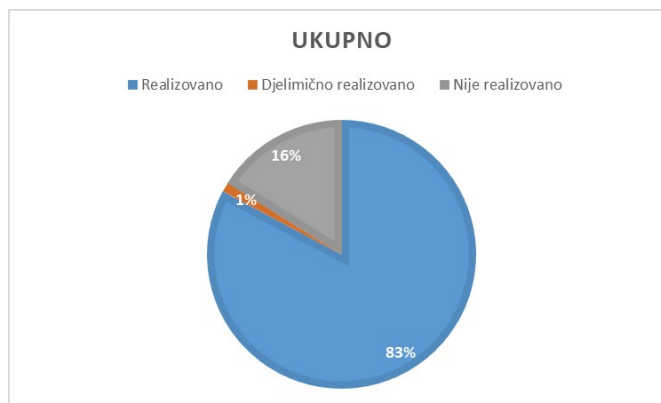
pripremi izvještaja uspori, jer su sastanci organizovani online, i teret pripreme „pao“ je na manji broj članova Radne grupe. Osim toga, izvještaj Akcionog plan sprovođenja za 2019 - 2020. godinu nikad nije pripremljen, tako da dio izvještavanja za taj period, ne može biti pripremljen po utvrđenoj metodologiji. Uslijed navedenog, došlo je do toga da radna grupa Izvještaj o realizaciji cijele Strategije ponovno analizira i pripremi tek krajem 2022. godine. Budući da je Uredba koja predviđa pripremu i ocjenu strateških dokumenata po novoj metodologiji stupila na snagu septembra 2018. godine, jasno je da ova Strategija nije pripremljena po novoj metodologiji, te stoga i ne sadrži neke potrebne elemente koji su za kvalitetnu pripremu izvještavanja neophodni (poput indikatora učinka i sl.).

Kako je Programom rada Ministarstva prosvjete planirano usvajanje novog strateškog dokumenta, kao tematski i sadržajno nastavka ostvarivanja ciljeva na polju karijerne orijentacije, odnosno Programa cjeloživotnog karijernog vođenja i savjetovanja, koji je trebalo da bude pripremljen i implementiran za period 2021-2023. godine, on nije mogao biti usvojen prije usvojenog izvještaja o realizaciji prethodnog strateškog dokumenta. Osim toga, ocjena generalnog sekretarijata Vlade na nacrt ovog programa takođe je bila negativna, tako da u periodu od 2021. godine do danas nije bilo strateškog dokumenta za ovu oblast. Budući da je u nadležnosti Ministarstva prosvjete da organizuje izradu strateškog dokumenta za oblast karijerne orijentacije, a sada bi to trebao biti Program cjeloživotnog karijernog vođenja i savjetovanja 2023-2025, bez usvojenog izvještaja o realizaciji prethodnog strateškog dokumenta (odnosno ovog izvještaja), ni planirani Program ne može ući u dalju proceduru.

I 1. STATUS REALIZACIJE MJERA

Strategija cjeloživotne karijerne orijentacije (2016-2020) prepoznala je pet strateških prioriteta, i to: Podizanje svijesti o potrebi za cjeloživotnim učenjem i razvojem karijere, Osnajivanje politika karijerne orijentacije na nivou sistema, Jačanje karijerne orijentacije u obrazovnom sistemu Crne Gore, Jačanje usluga karijerne orijentacije za nezaposlene i zaposlene i Obezbeđivanje kvaliteta u karijernoj orijentaciji.

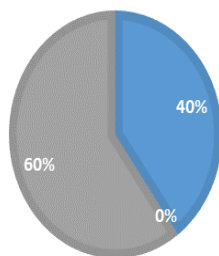
Ukupno posmatrajući, procenat realizovanih aktivnosti bi se mogao posmatrati kao zadovoljavajući (83%), uzevši u obzir okolnosti u kojima se Strategija realizovala: Pandemija Covid 19, temeljne strukturne i kadrovske promjene sistema, nedostatak budžetskih sredstava kao i promjene na tržištu rada, što svakako ne bi smjelo biti opravdanje za dalje planske i strateške aktivnosti u ovoj važnoj oblasti.

Procenat realizovanih aktivnosti za prioritet 1 veoma je visok. Najveći broj aktivnosti u čitavoj strategiji i realizovan je u okviru ovog prioriteta (37 od 72 ukupno realizovane, odnosno 51,39%). Kao primjeri aktivnosti koji su se pokazale veoma uspješni su organizovanje raznih sajмова, takmičenja, promotivnih aktivnosti, preduzetničkih klubova itd.. posebno kada posmatramo uticaj na mlađe generacije (učenici, studenti). Centar za stručno obrazovanje je dao značajan doprinos promociji stručnog obrazovanja organizovanjem prezentacija, podrškom učešća učenika srednjih stručnih škola sajmovima, takmičenjima itd, što je uticalo na bolju informisanost javnosti o daljim putevima školovanja i izbora zanimanja. Osim toga, potreba da se čitava javnost upozna i prihvati važnost karijerne orijentacija za cjeloživotno učenje u okviru ovog proriteta je dalo svoj rezultat.

PRIORITET 2. OSNAŽIVANJE POLITIKA KARIJERNE ORIJENTACIJE NA NIVOU SISTEMA

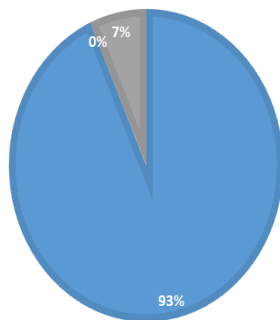
■ Realizovano ■ Djelimično realizovano ■ Nije realizovano

Veliki procenat nerealizovanih aktivnosti rezultat su nefunkcionisanja Nacionalnog koordinacionog tijela karijernog vođenja i savjetovanja. Usljed promjena visoko rukovodnog kadra kao i strukturnih promjena pojedinih resora, rad ovog tijela bio je prilično usporen. Osim toga, planirane promjene u sistematizaciji radnih mjesta institucija i ustanova, promjena zakonskih normi u cilju angažovanja kadra koji bi se značajnije bavio pitanjima karijerne orijentacije, nije uslijedio. Nedostatak budžetskih sredstava takođe je uticao da se politika osnaživanja karijerne orijentacije na nivou sistema uključenih u njeno sprovođenje, znatno oslabi.

PRIORITET 3: JAČANJE KARIJERNE ORIJENTACIJE U OBRAZOVNOM SISTEMU CRNE GORE

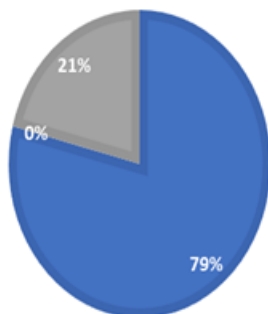
■ Realizovano ■ Djelimično realizovano ■ Nije realizovano

Kada govorimo o osnovnim i srednjim školama, karijerni timovi u školama su osnaženi, međutim, još uvijek nedovoljno, kako bi kontinuirano sprovodili aktivnosti sa učenicima, naročito kada govorimo o zavšnim razredima prilikom njihovog izbora zanimanja ili daljeg školovanja, odnosno puteva karijere. U visokom obrazovanju, formiranje karijernog centra na Univerzitetu Crne Gore je u mnogome uticalo na napredak, ali saradnja ostalih univerziteta, kao i bolja statistička analiza i dostupnost podataka, trebaju biti preduslov za nove korake. Zbog toga je u naerndnom periodu ovom proritetu posvetiti posebnu pažnju. Uticaj pandemije Covid 19 na kvalitet nastave, organizovanje online nastave, uticali su da se smanji obim neposrenog rada sa učenicima i studentima, značalno su smanjili djelovanja u grupama, što je metodološki potrebno za interaktivan rad koji i daje najbolje rezultate.

PRIORITET 4: JAČANJE USLUGA KARIJERNE ORIJENTACIJE ZA NEZAPOSLENE I ZAPOSLENE

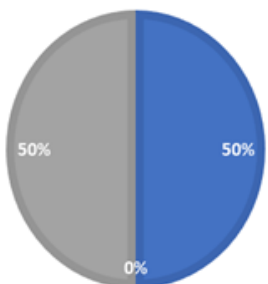
■ Realizovano ■ Djelimično realizovano ■ Nije realizovano

Prioritetni nosilac ove mjere je Zavod za zapošljavanje Crne Gore, koji u okviru svojih CIPs centara realizuje brojne aktivnosti koji se odnose na realizaciju ove mjere. Međutim, saradnja sa Zavodom, kao i sam status ovih centara uticao je da izvještavanje ne bude detaljno. Dobar primjer je angažovanost Privredne komore Crne Gore koja je u okviru svojih djelovanja uticala da se poboljša realizacija planiranih mjera. Nadalje, Udruženje poslodavaca kao i drugih subjekata koji direktno saraduju sa privrednim subjektima značajno bi trebalo da podstakne realizaciju, naročito kada je motivisanost nezaposlenih i zaposlenih u planiranju svoje karijere.

PRIORITET 5: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA U KARIJERNOJ ORIJENTACIJI

■ Realizovano ■ Djelimično realizovano ■ Nije realizovano

Obezbjedenje kvaliteta veoma je zahtjevan i visoko stručan zadatak, koji kao preduslov ima odličnu saradnju svih resora zaduženih za ovu oblast, visoko stručan kadar kao i obezbijedena budžetska sredstva, što je u ovom dijelu izostalo. Analiza podataka bez kvalitetne baze i mogućnošću praćenja trendova i pojava ne može dati značajan doprinos kvalitetu i planiranju aktivnosti na ovom polju.

Kroz prikaz realizovanih aktivnosti u periodu trajanja Strategije, primjećuje se da je više od **80%** aktivnosti u potpunosti realizovano od strane nadležnih institucija. Naime, 72 aktivnosti su realizovane, 1 je realizovana djelimično a 14 nije realizovano, što ukupno iznosi 82,75% stepena realizacije.

Najviši stepen realizacije evidentan je u ostvarivanju prioriteta 1: Podizanje svijesti o potrebi za cjeloživotnim učenjem i razvojem karijere, i to jednom mjerom: Promovisati cjeloživotno učenje i karijernu orijentaciju, kojom je realizovano čak 30 aktivnosti, od ukupno 72 koliko cijela Strategija sadrži. Najveći doprinos realizaciji ovog cilja ostvaren je putem nacionalnog Euroguidance centra, u okviru Ministarstva prosvjete. Poslije toga, slijedi realizacija mjere: Razvoj i unapređenje programa za nezaposlene i zaposlene u cilju savladavanja i unapređenja vještina koje su važne za razvoj karijere, u okviru Prioriteta 4: Jačanje usluga karijerne orijentacije za nezaposlene i zaposlene, kojom je ostvareno 13 aktivnosti od ukupno 15 realizovanih u okviru navedene mjere (86,7%). Najveći doprinos realizaciji ove mjere dala je Privredna komora Crne Gore.

Ono što se može primjetiti da je prioritet 3: Jačanje karijerne orijentacije u obrazovnom sistemu, realizovan 100% sa ukupno 14 realizovanih mjera, što se, bez obzira na visok stepen realizacije, pokazalo nedovoljnim jer efekti ove mjere na same učenike nisu dali potrebne rezultate. Zbog toga bi u narednom strateškom dokumentu bilo izuzetno važno ovoj temi posvetiti veći značaj.

Potpuno nerelizovana mjera odnosi se na širenje mreže karijernih centara u institucijama i ustanovama (u okviru Prioriteta 4) zbog aktuelne situacije pandemije Covid 19, zatim uslijed statusa CIPS centara, strukturnih promjena ministarstva nadležnog za resor rada, promjena u visoko rukovodnom kadru, te bi se ovom polju djelovanja moralo posvetiti više pažnje u novom strateškom dokumentu.

Transformacija CIPS centara je važno strateško pitanje, koje značajno utiče na usluge koje se pružaju prije svega nezaposlenima, a zatim i drugim licima na polju karijerne orijentacije.

Najniži stepen realizacije (svega 40%) je u realizaciji prioriteta 2: Osnaživanje politike karijerne orijentacije na nivou sistema, koji ima planiranu samo jednu mjeru: Unaprijediti zakonsku regulativu i druga dokumenata u odnosu na okvire EU, što je vjerovatno bio previše ambiciozno postavljen cilj. Preporuka za naredni period je da se prilikom planiranja aktivnosti u okviru ove teme, razmotre realne prilike za njenu realizaciju.

Uzevši sve okolnosti koje su na državnom i svjetskom nivou bile aktuelne u periodu realizacije ove Strategije, može se zaključiti da je stepen njene realizacije zadovoljavajući i da rezultati, pokazatelji i preporuke mogu umnogome koristiti u definisanju prioriteta i strateških pravaca razvoja u narednom periodu.

II INFOMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA

Budući da je Strategija pripremljena prije usvajanja nove Metodologije razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, operativni ciljevi, pa prema tome ni indikatori učinka, nisu definisani u Strategiji. Posljedično, napredak po strateškim ciljevima možemo mjeriti jedino preko posrednih pokazatelja. Stoga je napredak prikazan po prioritetima iz Strategije, na osnovu dostupnih podataka o napretku (kao direktnih i indirektnih pokazatelja).

Prioritet 1: Podizanje svijesti o potrebi za cjeloživotnim učenjem i razvojem karijere

Programom rada Vlade za 2023. godinu, u prioritetu: Obrazovanje i društvo zasnovano na znanju, indikator učinka: Učešće odraslih u programima cjeloživotnog učenja je sa polazne vrijednosti od 3,3%, odnosno planirane vrijednosti u 2022. godini 3,8% ostvaren u 2022. godini sa 4,0% (izvor MEIS Portal Ministarstva prosvjete Crne Gore) ukazuje na napredak u procesu cjeloživotnog učenja i razvoja karijere.

Rezultat promocije stručnog obrazovanja kao prvog izbora učenika ogleda se i u tome da je u školskoj 2017/2018. godini poraslo interesovanje za upis u prvi razred obrazovnih programa u trogodišnjem trajanju u odnosu na godinu prije toga. U školskoj 2016/2017. godini upisano je u ove programe 566 učenika, školske 2017/2018. godine - 727 učenika, školske 2018/2019. godine – 1561 učenik, školske 2019/2020. godine - 1543.¹

Prioritet 2. Osnaživanje politika karijerne orijentacije na nivou sistema

Programom rada Vlade za 2023. godinu, u prioritetu: Vladavina prava i jednake šanse i cilju: Zakonita, transparentna, profesionalna i inkluzivna javna uprava, možemo posmatrati indikator učinka: Prosječan broj kandidata na javni oglas/konkurs (izvor UzK)

Polazna vrijednost u 2020. godini: javni oglasi: 4.8; javni konkurs: 2.14;

Planirana vrijednost za 2022. godinu: javni oglasi: 4.9; javni konkurs: 3

Ostvarena vrijednost u 2022. godini: javni oglasi - 6,76; interni oglasi - 2.05; ; javni konkursi za visoki rukovodni kadar 3,02; javni konkursi za starješinu organa uprave - 4,88

Na osnovu datih pokazatelja, može se primijetiti trend porasta broja kandidata koji se prijavljuju na javne oglase i konkurse, što ukazuje na veće povjerenje i bolju mobilnost i motivisanost mladih, nezaposlenih i zaposlenih u upravljanju karijerom, što je svakako rezultat ukupnog napretka u politikama karijernog osnaživanja na nivou sistema.

¹ Ministarstvo prosvjete: Završni izvještaj o realizaciji Strategije razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori (2015-2020); <https://wapi.gov.me/download-preview/019e951d-ed1c-40f3-b75b-acaf9a6b9c04?version=1.0>

Prioritet 3: Jačanje karijerne orijentacije u obrazovnom sistemu Crne Gore

Eksternim utvrđivanjem kvaliteta vaspitno-obrazovnih ustanova koju vrši Zavod za školstvo utvrđeno je da je u 2022. godini nadzor vršen u 12,5% škola (od ukupnog broja osnovnih i srednji škola) i da u tim školama u oko 60% postoje karijerni timovi koji funkcionišu. Škole koje nemaju formirane karijerne timove su uglavnom manje seoske škole u kojima nastavnici nisu prošli obuku za karijernu orijentaciju (izvor: Zavod za školstvo).

Programom rada Vlade za 2023. godinu, u prioritetu: Obrazovanje i društvo zasnovano na znanju, indikator učinka Indikator napretka: Udio učenika koji se obrazuju kod poslodavca zaposlio se 6 mjeseci nakon završetka obrazovanja (dualno obrazovanje), Polazna vrijednost je 55%, planirana vrijednost u 2022. godini je 60%, a osvarena vrijednost u 2022. godini je 65% što pokazuje napredak u što bržem uključivanju mladih i njihovu opredijeljenost za razvoj karijere na tržištu rada, što jeste pokazatelj karijernog vođenja tokom redovnog školovanja.

Uprkos naporima kroz programske politike koji su uloženi u posljednjih nekoliko godina, još uvijek postoji nekoliko izazova koji ometaju nesmetan prelazak mladih ljudi iz obrazovanja na posao. Većina ulaganja u obrazovanje (4,7% BDP-a 2021.) ide na troškove osoblja i administracije, a samo mali dio je dostupan za obrazovnu infrastrukturu, nastavna sredstva i obuku nastavnika. Više od polovine učenika stručnog obrazovanja i obuke (VEI) (57,7%) upisuje programe visokog obrazovanja. Dualno obrazovanje – uvedeno u zemlji 2017. godine – pokazuje veće prinose na tržištu rada u poređenju sa redovnim programima stručnog obrazovanja, ali i dalje postoje problemi u vezi sa efikasnošću dualnog obrazovanja u trećem razredu kada se od poslodavaca očekuje da finansira nadoknade učenicima, kada se učenici koji završavaju dualno obrazovanje direktno uključuju na tržište rada.²

Prioritet 4: Jačanje usluga karijerne orijentacije za nezaposlene i zaposlene

Položaj mladih (15-24 godine) na tržištu rada u zemlji se poboljšava od 2015. godine, uz povećanje stope učešća radne snage (sa 30,2% na 36,5%), povećanje odnosa zaposlenosti prema stanovništvu (sa 18,8% na 27,3%) i opadajuću stopu nezaposlenosti (sa 37,6% na 25,2%). Dio povećanja zaposlenosti kod mladih ljudi je zbog višeg nivoa zaposlenosti, a dio zbog demografskih faktora (populacija u ovoj starosnoj grupi je opala za 8% od 2010. godine).³

Programom rada Vlade za 2023. godinu, u okviru prioriteta: Zdrave finansije i ekonomski razvoj, Cilj: Stabilan i održiv rast zaposlenosti zasnovan na jednakim mogućnostima i dostojanstvenom radu, uz razvoj znanja i vještina i veću socijalnu uključenost, možemo posmatrati indikatore učinka koji nam daju pokazatelje napretka, naročito kada se radi o nezaposlenim mladim licima, što i jeste jedan od značajnih zadataka ove Strategije. Takođe, broj zaposlenih se povećava, što ukazuje na bolju usmjerenost ka tržištu rada.

² Zajednički istraživački centar, Najbolje prakse i potencijal za učešće malih aktera u kratkim vrijednosnim lancima na Zapadnom Balkanu i u Turskoj

³ ILO-EBRD: Covid-19 i svijet rada. Brza procjena uticaja na zapošljavanje i odgovor kroz programske politike: Crna Gora (MOR, 2020).

Polazna vrijednost broja zaposlenih u Crnoj Gori u 2021. godini je 230.000. Ostvarena vrijednost u 2022. godini je 249,549 (Izvor: Monstat- Anketa o radnoj snazi) što ukazuje na napredak, uz sve nepovoljne okolnosti na lokalnom i svjetskom nivou na tržištu rada (Tržište rada se tokom 2021. godine oporavljalo sporije od očekivanog, nakon krizne 2020. godine usljed Covid-19 pandemije). U ovom periodu prosječan rast broja zaposlenih projektovan je na 3,3%.

Što se tiče nezaposlenih, indikatore učinka možemo pratiti u okviru cilja: Stabilan i održiv rast zaposlenosti zasnovan na jednakim mogućnostima i dostojanstvenom radu, uz razvoj znanja i vještina i veću socijalnu uključenost.

Za ovu oblast možemo pratiti tri indikatora učinka. Najveći napredak primjećuje se u procentu zaposlenih mladih, što jeste važan pokazatelj karijernog napredovanja mladih:

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2021	Polazna vrijednost za 2022	Ostvarena vrijednost u 2022
Stopa registrovane nezaposlenosti	20,48%	19%	20,08% ⁴
Rodni jaz u zaposlenosti 20-64	12,9 p.p	11,0 p.p	8,4%
Stopa zaposlenosti mladih 15-29	31,3%	30%	45,6%

Izvor: <https://www.zzzcg.me/statistika/>

Veliki dio radne snage zarobljen je na poslovima niske produktivnosti u građevinarstvu, maloprodaji i sektoru turizma, koji u prosjeku imaju plate koje su 20 posto niže od nacionalnog prosjeka. Kvalitet zapošljavanja ostaje izazov: oko 30% rada je neprijavljeno, pri čemu su muškarci, mladi ljudi, manje obrazovani i stariji radnici više pogođeni u poređenju sa drugim grupama. Gotovo jedna trećina svih radnika (27%) zaposlena je na određeno vrijeme, što je skoro duplo više od 2011. godine (14,2%), dok je 10,6% na nesigurnim poslovima, što je preko četiri puta više od prosjeka zabilježenog u EU (2,5%) i pokazuje trend rasta od 2011. Digitalizacija i integracija u međunarodne proizvodne procese i lance vrijednosti i dalje je niska. Nedavna studija o lancima vrijednosti u regionu identifikovala je poljoprivredno-prehrambeni, energetski, IT, turistički i tekstilni sektor kao prioritetne ekonomske sektore.⁵

⁴ M. Arandarenko, A. Nojković, M. Čizmović: Ocjena uticaja programa stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem (PTG) (MOR, 2022).

⁵ Zajednički istraživački centar, Najbolje prakse i potencijal za učešće malih aktera u kratkim vrijednosnim lancima na Zapadnom Balkanu i u Turskoj

Kako bi se olakšao prelazak na posao mladih diplomaca, u zemlji od 2012. godine postoji veliki pripravnčki program (Program stručnog osposobljavanja za diplomce). Ovaj program obuhvata oko 3.000 mladih diplomaca svake godine sa godišnjom investicijom od nekih 7 miliona eura. Evaluacija uticaja sprovedena 2021. godine na javno dostupnim podacima pokazuje da – bez obzira na visok nivo zadovoljstva među učesnicima – program ne donosi direktnu dobit u smislu glavnih ishoda na tržištu rada. Jednostavno rečeno, polaznici programa nemaju značajno bolje rezultate na tržištu rada u odnosu na one koji nisu učestvovali, odnosno iste stope integracije na tržište rada mogli bi postići diplomci tercijarnog nivoa studija i bez ovog programa.

Prema funkcionalnoj procjeni koju je sproveo MOR 2019. godine, pružanje usluga i programa zapošljavanja nezaposlenim licima (savjetovanje, karijerno usmjeravanje, zapošljavanje, upućivanje na aktivne programe zapošljavanja) ograničeno je zastarjelim modelom pružanja usluga, nedostatkom administrativnih kapaciteta i činjenicom da ne postoji marketing strategija za poslodavce. Unapređenje usluga poslodavcima trebalo bi da bude prioritet radi objavljivanja slobodnih radnih mesta i za povećanje efikasnosti i djelotvornosti posredovanja pri zapošljavanju. Glavni izazovi uključuju ograničenja koja nameću pravni, organizacioni okviri; upravljanje i razvoj ljudskih resursa; sistem planiranja koji diktira ciklus nacionalnog budžeta, koji ne odgovara potrebama nezaposlenih; birokratski pristup pružanju usluga, koji ne uspijeva da privuče i tražioce posla i poslodavce; i nedovoljno razvijeni sistemi praćenja i evaluacije.⁶

Procjena sprovedena 2021. za četiri programa (učenje i obuka odraslih; obuka za rad kod poslodavca; obuka za samostalan rad; i „Stop sivoj ekonomiji“) pokazuje da se stopa zaposlenosti u vrijeme propratne/naknadne ankete za učesnike iz 2019. godine kreće od 18,4% do 31%.⁷

Prioritet 5: Obezbjedivanje kvaliteta u karijernoj orijentaciji

Budući da nacionalno tijelo za karijernu orijentaciju nije funkcionisalo, uslijed promjena u sistemu organizacije kao i promjene visoko rukovodnog kadra koji je bio zadužen za praćenje politika i kvaliteta karijerne orijentacije u različitim resorima, pokazatelji uspjeha u ovom dijelu su izostali.

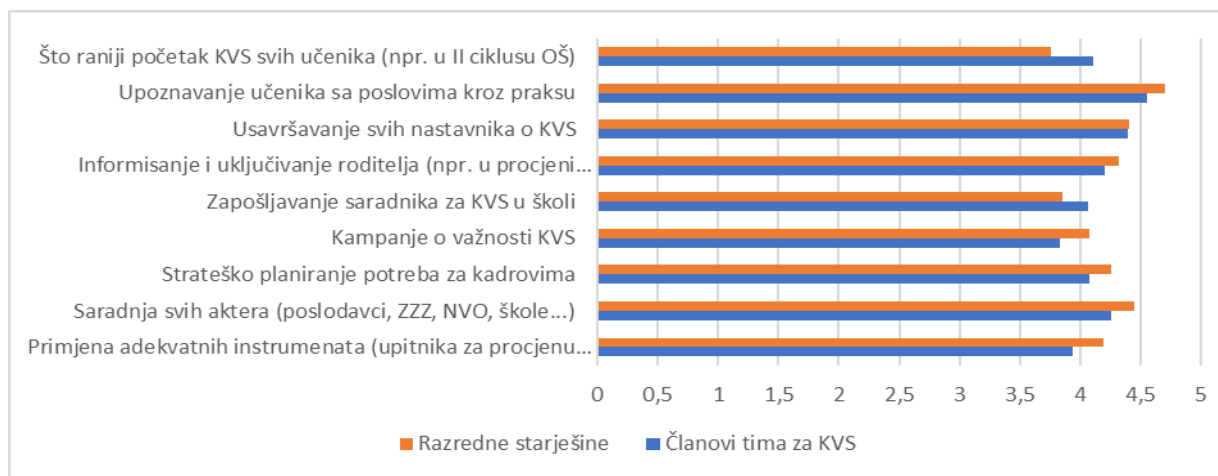
⁶ MOR, Funkcionalna ocjena Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (MOR; 2020)

⁷ Regionalni savjet za saradnju: Evaluacija aktivne politike tržišta rada u Crnoj Gori

Centar za stručno obrazovanje i Zavod za školstvo, u okviru eksternog utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada osnovnih i srednjih škola, prate pojedine segmente značajne za procjenu kvaliteta sprovođenja usluga karijerne orijentacije kao što su: saradnja škole sa ustanovama i lokalnom zajednicom, praćenje procedura i politika upisa učenika, saradnja sa roditeljima, praćenje učenika koji napuštaju školovanje, praćenje učenika koji su završili školovanje, pružanje podrške nadarenim učenicima, praćenje realizacije praktičnog obrazovanja i profesionalne prakse, profesionalna orijentacija i sl.

Zaključuje se da je za obezbjeđivanje kvaliteta usluga karijerne orijentacije u školama potrebno, u skladu sa zajedničkim standardima kvaliteta, prilagoditi kriterijume i razviti deskriptore u okviru indikatora koji su značajni za praćenje kvaliteta usluga u karijernoj orijentaciji, kako u samoevaluaciji rada škole tako i u eksternoj evaluaciji škole. Anketirani nastavnici smatraju da je za podizanje kvaliteta KVS najvažnije da se učenici upoznaju s poslovima kroz praksu, da se uspostavi saradnja svih aktera u sistemu i da se svim nastavnicima obezbijedi stručno usavršavanje o KVS (Grafik br. 1). Činioci koji se odnose na moguća unaprijeđivanja sistema za KVS, navedeni u Grafiku br. 1 procjenjivani su na skali od 1 do 5 i svi imaju veoma visoke vrijednosti, od 3.76 pa naviše.

Mogući mehanizmi za podizanje kvaliteta KVS

Grafik br. 1: Mišljenje nastavnika o načinima unapređenja KVS

Ako posmatramo vrijednosti date u **Srednjoročnom programu rada Vlade 2022-2024**, možemo prepoznati pozakatelje koji utiču na ciljeve za čiju ostvarljivost su neophodne mjere karijernog vođenja i savjetovanja: Stabilan i održiv rast zaposlenosti zasnovan na jednakim mogućnostima i dostojanstvenom radu, uz razvoj znanja i vještina i veću socijalnu uključenost, gdje je krajem 2020. godine ta stopa iznosila 20,48%. Rodni jaz u

zaposlenosti 20-64 je u toj godini 12,9 p.p. Što se tiče Podsticanja ravnomjernog regionalnog razvoja, industrije i zanatstva: Učešće sektora industrije u BDV (B-E) JE 13,3% u 2020, dok je broj registrovanih zanatlija u JU Zanatska komora samo 20.

Pokazatelj jačanja konkurentnosti crnogorske privrede i kreiranja preduzetničkog eko-sistema uz snažnu aktivnost ekonomske diplomatije je broj mikro, malih i srednjih preduzeća koji trenutno iznosi 37 217.

Posmatrajući nalaze Izvještaja o realizaciji **Godišnjeg plana obrazovanja odraslih za 2022. godinu** pripremljenog je od strane Centra za stručno obrazovanje navedeno je da u toku 2022. godine na osnovu dostavljenih podataka iz MEIS baze i podataka institucija, u različite oblike edukativnih aktivnosti bilo je uključeno 14.378 polaznika/polaznica dok je tokom 2021. godine različite oblike edukacije pohađalo znatno više polaznika, tačnije 19.118 lica. Od ukupnog broja polaznika, 42 lica je pohađalo prilagođeni program osnovnog obrazovaja odraslih, 1.572 lica su pohađala programe obrazovanja za sticanje stručnih kvalifikacija, 48 lica je pohađalo programe obrazovanja za sticanje ključnih kompetencija, a programe obrazovanja za unapređenje ključnih vještina pohađala su 44 lica. Ostali polaznici pohađali su različite programe stručnog usavršavanja, motivacione programe, obuke na radu i sl. Tokom 2020. godine programe obrazovanja odraslih pohađalo je 3.312 polaznika, tokom 2021. godine ove programe pohađalo 2.603 lica, dok u 2022. godini broj polaznika se povećao na 3.253 lica. Rezultati pokazuju da postoji napredak u interesovanju odraslih za učenje i napredovanje u karijeri, što jeste značajno za ukupni napredak na nivou sistema.

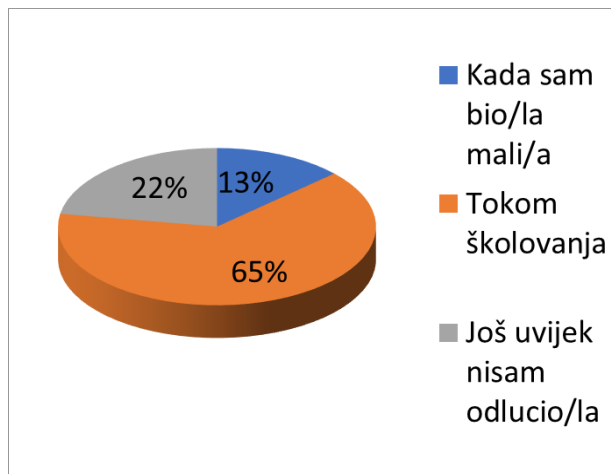
Učešće dugoročno nezaposlenih lica u ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti u 2022.g iznosilo je 57,49%.

Oglašavanje slobodnih radnih mjesta tokom 2022.g. bilo je na nivou od 27.997 kroz 17.818 prijava o slobodnom random mjestu. U odnosu na godinu ranije prijavljeno je 16,08% više slobodnih radnih mjesta.

Tokom decembra mjeseca 2020. godine, uz podršku tadašnjeg Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta, NVO Centar kreativnih vještina sproveo je **istraživanje o stavovima učenika srednjih škola** na sjeveru Crne Gore koji se spremaju za dalje obrazovanje ili zaposlenje a bitno je za njihovu karijeru ili uspjeh. Istrazivanje je sprovedeno u okviru projekta „Tvoj talenat za bolju budućnost” koji je podržan od strane Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta a isti se sprovodio u partnerstvu sa NVO Šansa. Istrazivanje je realizovano na teritoriji opština Berane, Bijelo Polje, Plav, Andrijevica i Rožaje. Anketiranjem 500 ispitanika, od čega je 54% djevojčica (270) i 46% dječaka (230) dobijeni su rezultati koji mogu dati relevantnu sliku o stavovima budućih akademskih građana i poslovnih ljudi, a donekle i o postignućima ovog strateškog dokumenta. Anketa je pokazala da su učenici svjesni činjenice da je učenje iz svojih grešaka jedan od puteva ka uspjehu i taj procenat je veoma visok, čak 92%. Oko 74% ispitanika su svjesni da preuzimanjem lične odgovornosti mogu uspjeti u daljem školovanju i zaposlenju. Ovim putem, a i putem suočavanja sa sopstvenim ograničenjima mogu da steknu povjerenje i poštovanje kod poslovnih saradnika što je potvrdilo 50% ispitanika. Oko 71% odgovorilo je da od svoje buduće karijere očekuju da budu uspješni, a isto toliko ispitanika je odgovorilo da je najvažnije steći odgovornost koja je bitna za dalji poslovni angažman. Što se tiče daljeg školovanja više od pola ispitanika, njih 54%, izjasnilo se da najveći uticaj i pružanje realne slike dobijaju od roditelja. Na drugom mjestu nalaze se lični stavovi učenika 16%, dok na nešto manji broj ispitanika njih (13%) utiče škola. Na pitanje gdje se u Crnoj Gori obično

može naći posao u željenoj oblasti 40% se izjasnilo da su to državne institucije, 5% lokalna uprava i 19% privatni sektor. Njih 59% želi da nastavi dalje školovanje i usavršavanje, dok 25% nakon završetka srednje škole planira odmah zaposlenje.

Na pitanje: **Kada si odlučio/la šta želiš biti po obrazovanju?** Učenici su odgovorili na sljedeći način:

Navedeni podatak ukazuje na važnost i uticaj obrazovnog sistema tokom karijernog vođenja učenika, i ukazuje na opravdanost i rezultat implementacije Prioriteta 3: Jačanje karijerne orijentacije u obrazovnom sistemu Crne Gore.

III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE O SPROVEDENIM AKTIVNOSTIMA

Prioritet 1: Podizanje svijesti o potrebi za cjeloživotnim učenjem i razvojem karijere

Mjera: promovisati cjeloživotno učenje i karijernu orijentaciju

Mjera: informisati roditelje o načinima podržavanja djece u njihovom profesionalnom razvoju

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocija Akcionog plana sprovođenja Strategije kod vaspitno-obrazovnih ustanova i institucija kroz savjetovanja, forume, seminare i dr.	Posjeta osnovnim i srednjim školama u Crnoj Gori od strane predstavnika ZZZCG i Europass/Euroguidance projektnog tima, razgovor sa školskim karijernim savjetnicima, organizovane obuke za potrebe karijernih savjetnika, posjeta i sastanci sa karijerim savjetnicima u CIPS-ovima u Crnoj Gori	KTKO/CSO, ZZŠ, škole, <u>ZZZCG,</u> <u>MPNKS</u>	2019	2019		Realizovano.	5000 eura	5000 eura	Projekat Erasmus + „Europass Euroguidance 2018-2020“, MPNKS	Kontinuirana razmjena informacija sa karijernim savjetnicima u obrazovanju u cilju unapređenja sistema karijernog vođenja i savjetovanja

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Izrada informatora i ostalih promotivnih materijala za učenike osnovnih i srednjih škola koji objašnjavaju značaj karijerne orijentacije i daju informacije o mogućnostima daljeg obrazovanja ili zapošljavanja	U cilju unapređenja karijernog razvoja u ovom periodu su pripremani, štampani i distribuirani informatori. Informator o upisu u srednju školu, namijenjen svršenim osnovcima, štampan je i tokom perioda realizacije Strategije i distribuiran svim osnovnim školama.	<u>ZZZCG</u> , škole, ustanove visokog obrazovanja	2016	2020		Realizovano.			ZZZCG	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Izrada informatora i ostalih promotivnih materijala za učenike osnovnih i srednjih škola koji objašnjavaju značaj karijerne orijentacije i daju informacije o mogućnostima daljeg obrazovanja ili zapošljavanja	Informator o upisu u srednju školu namijenjen polumaturantima u 2020. godini objavljen je u elektronskoj formi na sajtu Zavoda, Centra za stručno obrazovanje i Ministarstva prosvjete. https://www.zzzcg.me/informator-za-upis-u-srednje-skole/	<u>ZZZCG</u> , škole, ustanove visokog obrazovanja	2016	2020		Realizovano.			ZZZCG	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Izrada informatora i ostalih promotivnih materijala za učenike osnovnih i srednjih škola koji objašnjavaju značaj karijerne orijentacije i daju informacije o mogućnostima daljeg obrazovanja ili zapošljavanja	Izrada promotivnih postera, sledećih publikacija „Studiju o programima mobilnosti i stipendiranja za studente i akademsko osoblje“, „Vodič o pravima iz učeničkog i studentskog standarda“, „Korišćenje društvenih mreža u vođenju karijere“, "Vođenje intervjua sa učenicima", "Karijerno vođenje i savjetovanje u stručnim školama", „Vodič o pravima iz učeničkog i studentskog standarda“, „Vodič o popunjavanju Europass dopune sertifikatu“, „Europass jezički pasoš“ i „Europass mobilnost“, „Vodič kroz Europass CV“, upitnika za različite vršnjačke grupe i ostalih materijala za učenike u dijelu razvoja njihove karijere. http://www.europasscrnagora.me/euroguidance/images/dokumenti/Mileva/SISTEM%20KARIJERNOG%20VO%C4%90ENJA%20I%20SAVJETOVANJA%20U%20CRNOJ%20GORI.pdf	ZZZCG, škole, ustanove visokog obrazovanja, MPNKS	2016	2020		Realizovano.	18000	18000	Projekat Erasmus + „Europass Euroguidance 2018-2020“, MPNKS	Digitalizacija usluga karijernog vođenja i savjetovanja i obuke u digitalnoj formi

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Organizovanje predavanja, radionica, okruglih stolova, medijskih nastupa i dr. o značaju karijerne orijentacije za učenike i roditelje	U saradnji Unijom poslodavaca CG, Karijernim centrom Univerziteta CG i IPC Tehnopolis odnosno projekta Edukacija.me, na Ekonomskom fakultetu organizovano je predavanje o preduzetništvu za sve zainteresovane studente ovog fakulteta.	KTKO/CSO, ZZŠ, <u>ZZZCG i drugi</u>	2017	2017		Realizovano			UPCG	
Organizovanje predavanja, radionica, okruglih stolova, medijskih nastupa i dr. o značaju karijerne orijentacije za učenike i roditelje	Program „Podsticanje karijernog razvoja neposredno zapošljivih lica“ namijenjen je licima na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, a u funkciji podsticanja profesionalnog razvoja kandidata za zapošljavanje. Broj učesnika po radionicama je sljedeći: Program jednodnevne radionice – broj seminara (148), broj učesnika (1.665) Program dvodnevne radionice – broj seminara (46), broj učesnika (512) Program trodnevne radionice – broj seminara (12), broj učesnika (2.315)	KTKO/CSO, ZZŠ, <u>ZZZCG i drugi</u>	2016	2020		Realizovano.			ZZZCG	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Izrada smjernica za uvođenje karijernog informisanja i savetovanja u ustanove stručnog obrazovanja	Urađen koncept uvođenja karijerne orijentacije u stručnim školama sa preporukama i smjernicama Pripremljen je za školske timove za karijernu orijentaciju „Priručnik za karijerno vođenje i savjetovanje u stručnim školama“. http://www.europasscrnagora.me/euroguidance/images/dokumenti/Korisjenje%20društvenih%20mreza.pdf	KTKO, CSO, <u>MPNKS</u>	2016	2016		Realizovano	3500	3500	CSO, Projekat Erasmus + „Europas Euroguidance 2018-2020“, MPNKS	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Priprema informatora, brošura i drugih informativnih materijala, namijenjenih učenicima osnovnih i srednjih škola i gimnazija koji objašnjavaju značaj karijerne orijentacije i daju informacije o mogućnostima daljeg obrazovanja	Unija poslodavaca Crne Gore objavila je publikaciju: „Biraš zanimanje? Biraj na svoj način!“ https://epale.ec.europa.eu/hr/resource-centre/content/biras-zanimanje-biraj-na-svoj-nacin	ZZZCG/CSO, ZZŠ, škole, ustanove visokog obrazovanja, <u>socijalni partneri</u>	2017	2017		Realizovano Projekat je fokusiran na podizanje svijesti i jačanje kapaciteta socijalnih partnera i ostalih ciljnih grupa u pogledu pomirenja poslovnih i privatnih obaveza i rodne ravnopravnosti, kroz socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje.		32.744,80	Budžet UPCG u projektu	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocija obrazovne ponude stručnih škola za učenike i roditelje osnovnih škola kroz dane otvorenih vrata	Promocija obrazovne ponude svih stručnih škola realizuje se kroz dane otvorenih vrata, izradu brošura i lifleta u kojima se objašnjava značaj karijerne orijentacije i daju informacije o mogućnostima koje nude pojedine profesije;	Stručne škole /osnovne škole, <u>CSO</u>	2016	2020		Realizovano.			MPNKS, CSO	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocije obrazovne ponude stručnih škola i preduzetništva, kroz Sajam stručnog obrazovanja, „Sajam preduzeća za vježbu“ za nastavnike, roditelje, učenike osnovnih škola, građane, donosioce odluka i dr.	Sajam stručnog obrazovanja Ministarstvo prosvjete i Centar za stručno obrazovanje su, uz podršku CKB, organizovali III Sajam stručnog obrazovanja na kojem se prijavilo 16 stručnih i mješovitih škola koje su predstavile oko 50 različitih zanimanja na različite načine (putem prezentacije, realnog izvođenja posla u okviru zanimanja, prezentovanjem produkata rada pojedinih zanimanja i sl.). Na Sajmu je učestvovalo oko 150 učenika i njihovih mentora. Sajam je namjenjen učenicima i njihovim roditeljima kako bi im omogućio lakši izbor budućeg zanimanja.	CSO/MP NKS, stručne škole, osnovne škole, preduzetnički centri u stručnim školama	2016	2016	2018	Realizovano.	2.300,00	2.300,00	MPNKS, CSO	Promociju obrazovne ponude stručnih škola i preduzetništva treba realizovati kroz digitalne oblike (audio i video materijale, emisije i sl.), posebno u periodu pandemije.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
	<p><u>Sajam preduzeća za vježbu</u> Centar za stručno obrazovanje i Ministarstvo prosvjete su, uz podršku austrijske organizacije KulturKontakt, organizovali IV Sajam učeničkih preduzeća za vježbu. Na Sajmu su svoje aktivnosti predstavila 34 tima predstavnika preduzeća za vježbu i 6 timova predstavnika preduzetničkih klubova. Ukupno je bilo oko 350 učenika iz 25 srednjih stručnih škola i gimnazija. Broj učenika koji su učestvovali je 350 na 40 štandova.</p> <p>https://www.gov.me/clanak/243389--nagrada-za-preduzece-za-vjezbu-iz-crne-gore-na-medunarodnom-online-sajmu-u-bugarskoj</p>	MPNKS, <u>CSO</u> , škole, preduzetnički centri u stručnim školama	2016	2016		Realizovano	1.000,00	1.000,00	MPNKS, CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocije obrazovne ponude stručnih škola i preduzetništva, kroz Sajam stručnog obrazovanja, „Sajam preduzeća za vježbu“ za nastavnike, roditelje, učenike osnovnih škola, građane, donosiocce odluka i dr.	<p><u>Sajam stručnog obrazovanja</u></p> <p>U okviru kampanje „Stručno je ključno! Zaposli se, zaradi i sebe izgradi“ i „Alati budućnosti su u tvojim rukama“ Ministarstvo prosvjete organizovalo je velike prezentacije srednjih stručnih škola, u Podgorici, Beranama i Budvi. U navedenim opštinama predstavio se veliki broj srednjih stručnih škola koje su na svojim štandovima prezentovale zanimanja iz oblasti: mašinstva, elektrotehnike, kuvarstva, građevinarstva, kozmetike i td. na različite načine (putem prezentacije, realnog izvođenja posla u okviru zanimanja, prezentovanjem produkata rada pojedinih zanimanja i sl.</p> <p><i><u>Kampanja "Stručno je ključno": Stručno obrazovanje (www.gov.me)</u></i></p>	MPNKS/ <u>CSO</u> , stručne škole, osnovne škole	2018	2018		Realizovano	500,00	500,00	MPNKS, CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocije obrazovne ponude stručnih škola i preduzetništva, kroz Sajam stručnog obrazovanja, „Sajam preduzeća za vježbu“ za nastavnike, roditelje, učenike osnovnih škola, građane, donosiocce odluka i dr.	Sajam preduzeća za vježbu: U organizaciji Ministarstva obrazovanja Bugarske, bugarskog Servis centra preduzeća za vježbu i Međunarodne organizacije EURPEN u Plovdivu je 2018. godine održan XXI Međunarodni sajam virtuelnih preduzeća za vježbu. Svoje usluge i proizvode na sajmu predstavila su tri preduzeća za vježbu i dva preduzetnička kluba iz pet srednjih škola Crne Gore.“	Škole, CSO , preduzetnički centri u stručnim školama	2018	2018		Realizovano.	1.000,00	1.000,00	MPNKS, CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocije obrazovne ponude stručnih škola i preduzetništva, kroz Sajam stručnog obrazovanja, „Sajam preduzeća za vježbu“ za nastavnike, roditelje, učenike osnovnih škola, građane, donosiocce odluka i dr.	34 nova poslodavca uključena su u praktično obrazovanje kod poslodavca kroz dualno obrazovanje. Svaki poslodavac je posjećen i utvrđeni su materijalni i kadrovski uslovi.	Škole, <u>CSO</u> , MPNKS, PKCG, UPCG	2020	2020	2021	Realizovano.	400 EUR CSO Redovni poslovi PKCG	400 EUR CSO Redovni poslovi PKCG	MPNKS, CSO	Nastaviti sa sličnim aktivnostima i u narednom periodu.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocije obrazovne ponude stručnih škola kroz sajam suvenira, sajam zanata i slične aktivnosti za nastavnike, roditelje, učenike osnovnih škola, građane, donosiocje odluka i dr.	Cjelodnevni događaj, pod nazivom Dan karijere, organizovao je Inovaciono preduzetnički centar (IPC) „Tehnopolis“, u prostorijama IPC u Nikšiću, a u partnerstvu sa Filozofskim i Filološkim fakultetom, Karijernim centrom Univerziteta Crne Gore, Učesnici događaja – mladi i studenti, dobili su informacije o uslugama i servisima koje nude Tehnopolis i Karijerni centar, te stekli dodatna, praktična znanja iz studijskih programa koje pohađaju. Dan karijere je održan s ciljem podrške zapošljivosti i podsticaja preduzetničkog načina razmišljanja mladih.	Zanatsko-preduzetnička komora, Privredna komora, Unija poslodavaca / stručne škole, osnovne škole	2016	2016		Realizovano			UPCG, UCG, TEHNO POLIS	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocije obrazovne ponude stručnih škola kroz sajam suvenira, sajam zanata i slične aktivnosti za nastavnike, roditelje, učenike osnovnih škola, građane, donosioce odluka i dr.	Održane promocije i prezentacije dualnog obrazovanja od strane Centra za stručno obrazovanja na sjednicama odbora udruženja, edukativnim aktivnostima, i prezentacijama istraživanja i analiza organizovanim od strane PKCG iz ove oblasti. Ukupan broj događaja u periodu od 2016-2020 na kojima su predstavnici CSO učestvovali sa promotivnim aktivnostima broji 20 događaja.	Zanatsko-preduzetnička komora, <u>Privredna komora,</u> Unija poslodavaca / stručne škole, osnovne škole	2016	2020		Realizovano.	0 EUR Redovni poslovi PKCG	0 EUR Redovni poslovi PKCG	PKCG	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocije obrazovne ponude stručnih škola kroz sajam suvenir, sajam zanata i slične aktivnosti za nastavnike, roditelje, učenike osnovnih škola, građane, donosioce odluka i dr.	Na manifestaciji Fabrika znanja promovisane IT profesije, posebno za djevojčice kao i dizajn proizvoda. Sajmu prisustvovalo oko 1000 učenika. Otvorena FABRIKA ZNANJA u okviru festivala OTVORENI DANI NAU (www.gov.me)	CSO, MPNKS, stručne škole, osnovne škole	2017	2018		Realizovano.		Nema evidentiranih izdataka	MPNKS, CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.
Promocije obrazovne ponude stručnih škola kroz dane nauke i slična događanja na ustanovama visokog obrazovanja, takmičenja iz preduzetništva i sl.		MPNKS/CSO, stručne škole, osnovne škole				Nije realizovano.				

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocija takmičenja u vještinama za učenike, studente, mlade i radnike od 18 do 25 godine starosti - takmičenje u vještinama „EuroSkills“ i učešća na njemu	Crna Gora je učestvovala na evropskom takmičenju u vještinama „Euroskills“ u Budimpešti. Na EuroSkills-u se u 42 discipline (35 oficijelnih, 2 demonstracione i 5 prezentacionih) takmičilo 519 takmičara iz 28 zemalja. Na ovom takmičenju predstavnici iz Crne Gore iz osvojili su prvo mjesto iz oblasti preduzetništva. https://worldskillscroatia.hr/euroskills-budimpesta-2018/	<u>CSO</u> , MPNKS/stručne škole, ustanove visokog obrazovanja	2016	2016		Realizovano.	30.000,00	30.000,00	CSO, MPNKS	Nastaviti sa učešćem timova iz CG na EuroSkills“ takmičenju, koje se održava 2023. godine.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocija takmičenja u vještinama za učenike, studente, mlade i radnike od 18 do 25 godine starosti - takmičenje u vještinama „EuroSkills“ i učešća na njemu	Tokom 2018. godine takmičilo se 519 takmičara iz 28 zemalja. Crnu Goru je predstavilo 13 takmičara (7 takmičara i 5 eksperta (poslodavci, nastavnici), 4 predstavnika CSO-a (tehnički delegat, glavni delegat, tehnički asistent i tim lider) na EuroSkills-u u 42 discipline. Studenti Ekonomskog fakulteta iz Podgorice osvojili su drugu nagradu i srebrnu medalju iz oblasti preduzetništva. Mladi kuvar iz hotela „Centre Ville“ u Podgorici dobio je medalju „The best of nation“ za najviše osvojenih poena među takmičarima iz Crne Gore.	<u>CSO</u> , MPNKS/stručne škole, ustanove visokog obrazovanja	2018		2019	Realizovano	33.000,00	33.000,00	MPNKS, CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocija takmičenja u vještinama za učenike, studente, mlade i radnike od 18 do 25 godine starosti - takmičenje u vještinama „EuroSkills“ i učešća na njemu	U cilju priprema za EuroSkills takmičenje, Centar za stručno obrazovanje organizovao je sastanak sa mentorima (ekspertima) za discipline kuvarstvo, restoraterstvo, frizerske usluge, mobilnu robotiku i preduzetništvo, koje je Crna Gora prijavila za takmičenje 2020. u Graz-u. S obzirom na situaciju izazvanu virusom Covid 19, takmičenje je najprije odloženo za 03.januar 2021.godine, a kasnije dodatno za septembar 2021.godine.	<u>CSO</u> , MPNKS/stručne škole, ustanove visokog obrazovanja	2020		2021.	Djelimično realizovano.		15.770,00	MPNKS, CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Promocija učenika - pobjednika iz različitih oblasti na državnom takmičenju srednjih škola, regionalnim, evropskim i svjetskim takmičenjima	MPNKS, CSO i ICCG su, u saradnji sa školama, organizovali Državno takmičenje srednjih stručnih i mješovitih škola. Takmičenje je organizovano iz četiri oblasti sa sledećim brojem prijavljenih škola, ekipa i učenika: Prehrambena tehnologija (pet škola, jedna ekipa sa po tri učenika, ukupno 15 učenika); Bezbjednost saobraćaja i upravljanje motornim vozilima (8 škola, sa po jednom ekipom od po tri učenika, ukupno 24 učenika); Automehatronika (četiri škole sa pet timova od po tri učenika, ukupno 15 učenika); Ugostiteljstvo (osam škola, sa po jednim timom od po tri učenika, ukupno 24 učenika). U okviru navedenih oblasti učenici su se takmičili iz više različitih disciplina. Ukupan broj učenika/ učesnika državnog takmičenja je 78.	MPNKS, CSO, ICCG/ stručne škole	2016		2016	Realizovano.	2.000	2.000	CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Osnivanje i podrška radu preduzetničkih klubova u osnovnim školama, gimnazijama i stručnim školama u okviru vannastavnih i slobodnih aktivnosti	<p>PKCG pružila podršku Uniji mladih preduzetnika Crne Gore u vidu sponzorstva za organizovanje „Trećeg sajma mladih preduzetnika Crne Gore“ 2019.god u Podgorici.</p> <p>https://www.bing.com/search?q=Tre%C4%87eg+sajma+mladih+preduzetnika+Crne+Gore&cvid=79df8a2686b947e781289cb204869570&aqs=edge..69i57.3153j0j4&FORM=ANAB01&PC=U531</p> <p>PKCG pružila podršku Univerzitetu Crne Gore u vidu sponzorstva za realizaciju „Obuke za početnike u biznisu“ i učešća u nagradnom fondu u cilju pomoći razvoja start-up zajednice u Crnoj Gori.</p>	<p>ZZŠ, CSO/osnovne škole, gimnazije i stručne škole,</p> <p><u>Privredna komora</u></p>	2016	2020		Realizovano.	500 EUR	500 EUR	PKCG	
							2000 EUR	2000 EUR		

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Osnivanje i podrška radu preduzetničkih klubova u osnovnim školama, gimnazijama i stručnim školama u okviru vannastavnih i slobodnih aktivnosti	PKCG pružila podršku Centru za stručno obrazovanje u vidu pomoći za sakupljanje sredstava za odlazak crnogorskog tima na „Eurosills“, najveće evropsko takmičenje u vještinama. PKCG pružila podršku u vidu sporazuma o saradnji u cilju realizacije Projekta sezonskog zapošljavanja „Summer Job 2020“	ZZŠ, CSO/osnovne škole, gimnazije i stručne škole, <u>Privredna komora</u>	2016	2020		Realizovano.	500 EUR 3000 EUR	500 EUR 3000 EUR	PKCG	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Osnivanje i podrška radu preduzetničkih klubova u osnovnim školama, gimnazijama i stručnim školama u okviru vannastavnih i slobodnih aktivnosti	PKCG pružila podršku Uniji mladih preduzetnika Crne Gore u vidu sponzorstva za organizovanje „Četvrtog sajma mladih preduzetnika Crne Gore“ 2020.god u Podgorici PKCG pružila podršku u vidu pomoći za realizaciju „Međunarodnog foruma studenata ekonomije“. https://senat.me/me/medjunarodni-forum-studenata-ekonomije/	ZZŠ, CSO/osnovne škole, gimnazije i stručne škole, <u>Privredna komora</u>	2016	2020		Realizovano.	500 EUR 1000 EUR	500 EUR 1000 EUR	PKCG	
Osnivanje i podrška radu preduzetničkih klubova u osnovnim školama, gimnazijama i stručnim školama u okviru vannastavnih i slobodnih aktivnosti	U periodu od 2016.-2018. godine osnovano je 40 preduzetničkih klubova u čijem radu učestvuje oko 300 učenika iz 18 srednjih stručnih i mješovitih škola i dvije gimnazije.	ZZŠ, <u>CSO</u> /osnovne škole, gimnazije i stručne škole, udruženja poslodavaca	2016	2018	2019.	Realizovano.	5.000,00	5.000,00	CSO, MPNKS	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Kampanje promovisanja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih kroz „Festival obrazovanja odraslih“	PKCG je u periodu od 2016-2020 učestvovala svake godine na manifestaciji „Festival obrazovanja odraslih“ – Sada preimenovana u „Dani obrazovanja i učenja odraslih“ kroz organizaciju događaja u sklopu pomenute manifestacije i praćenje organizovanih aktivnosti u okviru manifestacije.	CSO/MPN KS, ZZŠ, ZZZCG, organizatori obrazovanja odraslih, udruženja poslodavaca, <u>Privredna komora</u>	2016	2020		Realizovano.	0 EUR Redovni poslovi PKCG	0 EUR Redovni poslovi PKCG	PKCG	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Kampanje promovisanja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih kroz „Festival obrazovanja odraslih“	U okviru „Festivala obrazovanja odraslih“ 2016. godine organizovano je 12 promotivnih aktivnosti (tri promocije Vodiča kroz sistem neformalnog obrazovanja u Crnoj Gori, dvije promocije Androgoškog priručnika za nastavni kadar, jedna promocija dvojezične publikacije Obrazovanja odraslih u Crnoj Gori i međunarodnim okvirima, dva okrugla stola, dva predavanja i jedna Konferencija na temu „Obrazovanje i učenje na radnom mjestu“. Ukupan broj učesnika posjetioca i direktnih učesnika na konferenciji je oko 400.	<u>CSO</u> /MP NKS, ZZŠ, ZZZCG, organizatori obrazovanja odraslih, udruženja poslodavaca	2016	2016	2017.	Realizovano.	500,00	500,00	MPNKS, CSO	Nastaviti sa promotivnim aktivnostima u okviru „Festivala obrazovanja odraslih“. Iste organizovati u skladu sa epidemiološkim mjerama za suzbijanje pandemije COV-19.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Kampanje promovisanja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih kroz „Festival obrazovanja odraslih“	U okviru „Festivala obrazovanja odraslih“ 2017. godine organizovano je 11 promotivnih aktivnosti (panel diskusija, seminara, pet okruglih stolova i završna konferencija projekta Nacionalni koordinator za sprovođenje evropske agende za učenje odraslih. Ukupan broj učesnika posjetioca i direktnih učesnika na konferenciji je oko 600.	<u>CSO</u> /MP NKS, ZZŠ, ZZZCG, organizatori obrazovanja odraslih, udruženja poslodavaca	2017	2017	2018.	Realizovano.	500,00	500,00	MPNKS, CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.
Kampanje promovisanja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih kroz „Festival obrazovanja odraslih“	Centar za stručno obrazovanje jednom godišnje organizuje manifestaciju „XVIII Dani obrazovanja i učenja odraslih“ u okviru koje su realizovane aktivnosti prezentacije aktuelnosti obrazovanja odraslih u Crnoj Gori i obrazovne ponude organizatora obrazovanja odraslih, organizatora koji realizuju programe za ključne kompetencije i organizatora koji realizuju programe za stručne kvalifikacije. Organizovani su okrugli stolovi, paneli i seminari...	<u>CSO</u> /PKCG, UPCG, ZZZCG (CIPS), NVO	2018	2018	2019.	Realizovano.	500,00	500,00 + Redovni poslovi PKCG	MPNKS, CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Kampanje promovisanja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih kroz „Festival obrazovanja odraslih“	U okviru „Festivala obrazovanja odraslih“ 2019. godine organizovano je 10 promotivnih aktivnosti. Pored ovih aktivnosti u okviru festivala organizovano je 30 obuka u okviru Edukativnih aktivnosti Uprave za kadrove. Ukupan broj učesnika posjetioca i direktnih učesnika na konferenciji je oko 500.	<u>CSO</u> , PKCG, Sekretarijat za preduzetništvo CG, UKCG/ZZZCG, NVO, NSSCG, CKCG, ZOCCG	2019	2019	2020	Realizovano	700,00	700,00 + Redovni poslovi PKCG	MPNKS, CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.
Kampanje promovisanja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih kroz „Festival obrazovanja odraslih“	U okviru „Festivala obrazovanja odraslih“ 2020. godine organizovano je <i>online</i> 16 promotivnih aktivnosti organizatora obrazovanja odraslih u Crnoj Gori“. Ukupan broj učesnika posjetioca i direktnih učesnika na konferenciji je oko 300.	MPNKS, <u>CSO</u> , Organizatori obrazovanja odraslih/ZZŠ, ICCG, ZZCG, MRSS, PKCG	2020	2020	2021	Realizovano. Aktivnosti su organizovane online zbog situacije izazvane Covid virusom. Nema evidentiranih planiranih i utrošenih sredstava.	0 EUR Redovni poslovi PKCG	Nema evidentiranih izdataka. 0 EUR Redovni poslovi PKCG	MPNKS, CSO	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.

Mjera: Organizovati kampanje i aktivnosti preko kojih će različite ciljne grupe upoznati potrebe poslodavaca, koja su znanja i kvalifikacije potrebna, tendencije na tržištu rada i druge relevantne informacije o tržištu rada

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Unaprijediti alate za analizu podataka o zaposlenosti i potražnji na tržištu rada, mogućnostima dokvalifikaciji, prekvalifikaciji i obrazovanja. (objavlivanje mjesečnog, polugodišnjeg i godišnjeg izvještaja o kretanjima na tržištu rada)	Izvršene dvije analize o zaposlenosti i potražnji na tržištu rada. <ul style="list-style-type: none"> 2018 - „Istraživanje o deficitarnim zanimanjima u Crnoj Gori“ 2020 - „Istraživanje o deficitarnim zanimanjima u ICT sektoru“ https://www.bing.com/search?q=Istra%C5%BEivanje+o+deficitarnim+zanimanjima+u+Crnoj+Gori&qs=n&form=QBRE&sp=-1&lq=1&pq=istra%C5%BEivanje+o+deficitarnim+zanimanjima+u+crnoj+gori&sc=1-52&sk=&cvid=B9646200FD8F469CA43DBC39E8FCF91B&ghsh=0&ghacc=0&ghpl=	ZZZCG/ P KCG , preduzeća, CSO	2016	2020		Realizovano.	0 EUR Redovni poslovi i PKCG	0 EUR Redovni poslovi PKCG	PKCG	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Organizovati promotivne aktivnosti, značajne za povećanje zapošljavanja mladih i odraslih („Sajmovi sezonskog zapošljavanja i sl.)	Evropsko udruženje studenata elektrotehnike - lokalni komitet Podgorica (EESTEC - LC Podgorica), u saradnji sa Unijom poslodavaca Crne Gore (UPCG), organizovalo je prvi sajam poslova za studente elektrotehnike „Job Fair“.	ZZZCG / ustanove srednjeg i visokog obrazovanja, udruženje poslodavaca	2019	2019		Realizovano.			UPCG ne učestvuje u finansijskom dijelu realizacije sajma, već je to isključivo obaveza EESTEC – a, udruženja studenata. Naš udio se odnosi na povezivanje sa poslodavcima – članovima UPCG, medijskim gostovanjima, saopštenjima itd.	Navedeni događaj se trebao održati i tokom 2021. godine, ali zbog cjelokupne situacije sa korona virusom, događaj je morao biti otkazan. Isti je bio organizovan 11.05.2022. godine.

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Organizovati promotivne aktivnosti, značajne za povećanje zapošljavanja mladih i odraslih („Sajmovi sezonskog zapošljavanja i sl.)	Zavod za zapošljavanje je svake godine uzeo učešća kroz program Sajam zapošljavanja gdje su predstavnici Zavoda promovisali sezonsko zapošljavanje.	<u>ZZZCG</u> / ustanove srednjeg i visokog obrazovanja, udruženje poslodavaca	2016	2020		Realizovano.			ZZZCG	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Informisanje o stanju na tržištu rada, značaju karijerne orijentacije i drugim mjerama aktivne politike zapošljavanja kroz informisanje putem TV emisije „Pokreni se“ i drugih emisija	Predstavnici PKCG učestvovali su na televizijskim emisijama sa ciljem informisanja o stanju na tržištu rada, značaju karijerne orijentacije kao i o mjerama aktivne politike zapošljavanja. Navedeno je promovisano i kroz objave na zvaničnom websajtu PKCG kao i članicama u listu „Glasnik“. „Glasnik“ je list Privredne komore Crne Gore koji izlazi jednom mjesečno tokom čitave godine. U periodu od 2016-2020 godine, u ukupno 60 brojeva „Glasnika“ vršilo se informisanje o stanju na tržištu rada, značaju karijerne orijentacije i mjerama politike zapošljavanja.	ZZZCG/p oslodavci i njihova udruženja	2016	2020		Realizovano.	0 EUR Redovni poslovi i PKCG	0 EUR Redovni poslovi PKCG	PKCG.	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Informisanje o stanju na tržištu rada, značaju karijerne orijentacije i drugim mjerama aktivne politike zapošljavanja kroz informisanje putem TV emisije „Pokreni se“ i drugih emisija	Zavod za zapošljavanje informisao je o stanju na tržištu rada, značaju karijerne orijentacije kao i drugim mjerama aktivne politike zapošljavanja. Kroz emisiju „Pokreni se“ bilo je 17 emitovanja, dok je kroz „Putokaz“ emitovan 41 serijal.	ZZZCG/p oslodavci i njihova udruženja	2016	2020		Realizovano.			ZZZCG	
Prikupljanje i analiza informacija o implementiranim projektima u oblasti karijerne orijentacije i dobrim praksama u zemlji	U Crnoj Gori postoji Nacionalni Europass i Euroguidance centar koji je dio evropskih Europass i Euroguidance mreža, zadužen za promociju karijernog savjetovanja i primjenu evropskih standarda u oblasti karijernog savjetovanja i vođenja u Crnoj Gori.	KTKO, MPNKS	2016	2020		Realizovano.			MPNKS	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Organizovanje posjeta učenika srednjih škola preduzećima radi promocije uspješnih preduzetnika i primjera dobre prakse		KTKO/škole				Nije realizovano.				

Prioritet 2. Osaživanje politika karijerne orijentacije na nivou sistema

Mjera: Unaprijediti zakonsku regulativu i druga dokumenta u odnosu na okvire EU, kada je u pitanju karijerna orijentacija

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Izrada dvogodišnjeg plana rada KTKO u skladu sa Strategijom cjeloživotne karijerne	Ministarstvo prosvjete je formiralo Koordinaciono tijelo koje čine predstavnici ministarstva prosvjete i rada, Zavoda za zapošljavanje, Centra za stručno obrazovanje,	MPNKS/KTKO, timovi za karijernu orijentaciju u školama, stručne službe	2016	2018		Realizovano			MPNKS	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
orijentacije i Akcionim planom sprovođenja Strategije za 2017-2018. godinu	Privredne komore Crne Gore, Unije poslodavaca Crne Gore, Univerziteta Crne Gore i škola. Koordinaciono tijelo razmatralo je specifičnosti karijerne orijentacije u stručnom obrazovanju i pripremila smjernice za realizaciju aktivnosti karijerne orijentacije u stručnim školama i definisalo osnovne elemente kvaliteta u stručnom obrazovanju. Takođe, učestvovalo je i u izradi Akcionog plana karijerne orijentacije 2017/2018. i Izvještaja o realizaciji aktivnosti karijerne orijentacije za 2016. godinu. Koordinaciono tijelo je tokom sastanaka razmatralo i sve relevantne aktivnosti planirane Akcionim planom 2016. godine za čije je izvođenje bila potrebna zajednička saradnja članova	ZZZCG/CI PS								

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
	Koordinaciono tijelo karijerne orijentacije. Koordinaciono tijelo svoje aktivnosti usklađuje sa prioritetima, mjerama i aktivnostima za čiju je realizaciju je bio potreban zajednički rad. U pripremi je godišnji plan i programa rada Koordinacionog tijela za 2017. godinu.									
Praćenje sprovođenja aktivnosti iz Akcionog plana za 2017-2018. godinu i realizacija aktivnosti, definisanih Planom rada KTKO		KTKO				Nije realizovano.				
Izrada preporuka o saradnji škola i ZZZCG i i podjeli obaveza školskih timova za		KTKO/timovi za karijernu orijentaciju u školama, stručne službe				Nije realizovano.				

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
karijernu orijentaciju u školama i centara za profesionalno informisanje i savjetovanje		<u>ZZZCG/CI PS</u>								
Realizacija zajedničkih programa o saradnji u oblasti karijerne orijentacije obrazovnih ustanova i nadležnih službi Zavoda za zapošljavanje	Program „Karijerna orijentacija i tržište rada u osnovnim i srednjim školama“ kontinuirano realizuje Zavod za zapošljavanje i Ministarstvo prosvjete, počevši od 2011. godine. Program je pokrenut da se mladima u obrazovnom sistemu koji izlaze na tržište rada i/ili nastavljaju školovanje pruži osnova za podsticanje karijernog razvoja, pravilnog izbora zanimanja, izbora zaposlenja, razvojne ideje o preduzetništvu i sl., odnosno da se učenicima osnovnih i srednjih škola pruži mogućnost pravovremenog	KTKO/ <u>ZZZCG</u> , škole, predstavnici ustanova, MPNKS	2016	2020		Realizovano			ZZZCG, MPNKS	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
	<p>profesionalnog informisanja o segmentima značajnim za izbor zanimanja i karijernog razvoja.</p> <p>Promocija usluga CIPS-ova u osnovnim školama – broj posjećenih škola (197), broj informisanih učenika (15.230)</p> <p>Promocija usluga CIPS-ova u srednjim školama – broj posjećenih škola (76), broj informisanih učenika (7.975)</p>									
Unapređenje postojećih zakonskih rješenja koja su značajna za razvoj i implementaciju karijerne orijentacije		KTKO				Nije realizovano.				

Prioritet 3: Jačanje karijerne orijentacije u obrazovnom sistemu Crne Gore

Mjere:

Oснаživanje karijerne orijentacije u školama

**Sprovođenje mjera prevencije ranog napuštanja obrazovanja
Unapređivanje usluga karijerne orijentacije za lica sa posebnim obrazovnim potrebama**

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Obuka nastavnika osnovnih škola za implementaciju programa karijerne orijentacije	U organizaciji Zavoda za školstvo, realizovane su ukupno četiri obuke sa 64 učesnika - nastavnika iz srednjih škola u Crnoj Gori.	MPNKS/ <u>Z</u> <u>ZŠ</u> , CSO, ZZZCG (CIPS), škole	2016	2020		Realizovano	575,00	575,00	ZZŠ	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu
Praćenje realizacije programa karijerne orijentacije u osnovnim školama	U organizaciji Zavoda za školstvo, realizovane su ukupno četiri obuke sa 64 učesnika - nastavnika iz srednjih škola u Crnoj Gori	KTKO/ <u>Z</u> <u>ZŠ</u> , CSO, škole	2016	2020		Realizovano	575,00	575,00	ZZŠ	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Prilagođavanje modela karijerne orijentacije obuke nastavnika osnovnih škola potrebama obuke nastavnika stručnih škola	U organizaciji Zavoda za školstvo, realizovane su ukupno četiri obuke sa 64 učesnika - nastavnika iz srednjih škola u Crnoj Gori	KTKO,/ <u>Z</u> <u>ZŠ, CSO,</u> škole	2016	2020		Realizovano	550,00	550,00	ZZŠ	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu
Obuka nastavnika stručnih škola za implementaciju programa karijerne orijentacije	U organizaciji Ministarstva prosvjete, Centra za stručno obrazovanje i Zavoda za školstvo, uz podršku IPA projekta IV „Modernizacija obrazovnih programa i obuka nastavnika“, izrađen je i akreditovan trodnevni program obuke nastavnika: „Vještine vođenja karijere u srednjim stručnim školama“. Po Programu „Vještine vođenja karijere u srednjim stručnim je tokom 2016 i 2017. godine, obuku prošao 51 nastavnik iz 23 srednje	KTKO /CSO, škole	2016	2017		Realizovano			IPA sredstva	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
	<p>stručne i mješovite škole.</p> <p>Modernizacija%20obrazovnih%20programa%20i%20obuka%20nastavnika</p>									
Praćenje realizacije karijerne orijentacije u školama	U organizaciji Zavoda za školstvo, realizovane su ukupno četiri obuke sa 64 učesnika - nastavnika iz srednjih škola u Crnoj Gori	ZZŠ, CSO/ KTKO, škole	2016	2020		Realizovano	550,00	550,00	ZZŠ	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu
Kreiranje i pilotiranje programa karijerne orijentacije za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama	U saradnji Ministarstvom prosvjete, Centrom za stručno obrazovanje, Zavodom za školstvo i KulturKontakta – Austria sprovedeno je šest jednodnevnih obuka za 96 polaznika za multisektorsku i timsku izradu i realizaciju ITP-2, a što osim predstavnika srednjih škola podrazumijeva i saradničko učešće savjetnika CIPSa. NVO Staze u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, MRSS, CIPS, Centrom za	<u>CSO</u> , ZZŠ, članovi tima za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama /škole	2016	2020		Realizovano			CSO, KULTURKONTAKT	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
	stručno obrazovanje i KulturKontaktom sprovelo istraživanje i uradilo Vodič i obuke za karijerno vođenje i savjetovanje djece s posebnim obrazovnim potrebama.									
Izrada modularizovanih obrazovnih programa za učenike stručnih škola, zasnovanih na standardima zanimanja istog ili različitog nivoa, koji omogućavaju postepeno sticanje kvalifikacija u skladu sa potrebama tržišta rada	Tokom školske 2017/18. godine, urađeno je 10 modularizovanih obrazovnih programa iz 5 sektora i 8 podsektora rada zasnovanih na 29 standarda zanimanja koji će omogućiti sticanje istog broja stručnih kvalifikacija (29)	CSO/škole, poslodavci	2017	2018	2019.	Realizovano		Ukupno za izradu programa od 2017-200 336,013.63 €	CSO	Nastaviti sa izradom modularizovanih obrazovnih programa i revizijom postojećih u skladu sa važećom metodologijom, na istim ili različitim nivoima obrazovanja. Izradu istih organoizovati u skladu

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
										sa epidemiološkim mjerama, naročito za vrijeme trajanja pandemije.
Izrada modularizovanih obrazovnih programa za učenike stručnih škola, zasnovanih na standardima zanimanja istog ili različitog nivoa, koji omogućavaju postepeno sticanje kvalifikacija u skladu sa potrebama tržišta rada	2018/19. godine urađeno 16 modularizovanih obrazovnih programa iz 6 sektora i 10 podsektora rada zasnovanih na 49 standard zanimanja koji će omogućiti sticanje istog broja stručnih kvalifikacija (49)	CSO/škole, poslodavci	2018	2019	2020	Realizovano			CSO	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Izrada modularizovanih obrazovnih programa za učenike stručnih škola, zasnovanih na standardima zanimanja istog ili različitog nivoa, koji omogućavaju postepeno sticanje kvalifikacija u skladu sa potrebama tržišta rada	2019/2020. urađeno 15 modularizovanih obrazovnih programa, iz 5 sektora i 7 podsektora rada, zasnovanih na 37 standarda zanimanja koji će omogućiti sticanje istog broja stručnih kvalifikacija.	<u>CSO</u> /škole, poslodavci	2019	2020		Realizovano			CSO	
Realizacija aktivnosti ZZZCG iz oblasti karijerne orijentacije namijenjenih učenicima	Isto kao i Realizacija zajedničkih programa o saradnji u oblasti karijerne orijentacije obrazovnih ustanova i nadležnih službi Zavoda za zapošljavanje.	<u>ZZZCG</u> /škole	2016	2020		Realizovano			ZZZCG	

Mjera: Jačanje karijerne orijentacije u visokom obrazovanju

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Uspostavljanje mreže karijernih centara na Univerzitetu Crne Gore (UCG)		Karijerni centar Univerziteta Crne Gore / ustanove visokog obrazovanja				Nije realizovano.				
Uključivanje sadržaja karijerne orijentacije u studijske programe po kojima se obrazuje nastavni kadar	Kroz akreditaciju studijskih programa na Fakultetu za ekonomiju i biznis UNIM, studenti izučavaju nove predmete: Biznis i Preduzetništvo, kao obavezne u nastavnom planu i programu na osnovnim studijama.	Univerzitet Mediteran	2020			Realizovano			Univerzitet Mediteran.	
Uključivanje sadržaja karijerne orijentacije u studijske programe po kojima se	Promocija preduzetništva kroz gostujuća predavanja uspješnih preduzetnika i predstavnika institucija nadležnih za razvijanje	Univerzitet Mediteran	2016	2020		Realizovano			Univerzitet Mediteran	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
obrazuje nastavni kadar	preduzetništva i biznisa.									
Uključivanje sadržaja karijerne orijentacije u studijske programe po kojima se obrazuje nastavni kadar	Takmičenje među srednjoškolicima za najbolju biznis ideju, organizovanom na Fakultetu za ekonomiju i biznis, s ciljem razvijanja svijesti o značaju preduzetništva i lične inicijative kroz biznis aktivnosti, kao i svijesti o biznisu kao mogućnosti samozapošljavanja i razvijanja karijere.	Univerzitet Mediteran	2018	2020		Realizovano			Univerzitet Mediteran	
Realizacija aktivnosti ZZZCG iz oblasti karijerne orijentacije namijenjenih studentima (u skladu sa planom	Zavod za zapošljavanje je kroz opšti program profesionalne orijentacije realizovao aktivnosti namijenjene studentima kroz profesionalno informisanje grupno, profesionalno informisanje, individualno,	ZZZCG (CIPS) / Karijerni centar Univerziteta Crne Gore i ostale ustanove visokog obrazovanja	2016	2020		Realizovano			ZZZCG	

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
saradnje)	profesionalno savjetovanje – grupno i profesionalno savjetovanje – individualno. Kroz program je prošlo 2.410 studenata.									
Realizacija predavanja za studente iz oblasti preduzetništva od strane uspješnih preduzetnika	Održana četiri predavanja sa ciljem promocije i podrške razvoju preduzetništva mladih. <ul style="list-style-type: none"> •Mogućnosti IT start-up umrežavanja •Podrška razvoju preduzetništva mladih •Podrška privrede u razvoju novih kvalifikacija •Preduzetništvo mladih 	UPCG/ Karijerni centar Univerziteta Crne, <u>Privredna komora</u>	2016	2020		Realizovano.	0 EUR Redovni poslovi PKCG	0 EUR Redovni poslovi PKCG	PKCG	

Prioritet 4: Jačanje usluga karijerne orijentacije za nezaposlene i zaposlene

Mjera: Širenje mreže karijernih centara u institucijama, agencijama i ustanovama koje se bave karijernom orijentacijom

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
------------	--	--------------------------------------	---------------	---------------------------	--	--------------------	--------------------	----------------------	--------------------	---

	perioda	aktivnosti			obrazloženje)					
Analiza potreba i mogućnosti za širenje mreže CIPS-ova		ZZZCG /lokalne zajednice				Nije realizovano.				
Realizacija aktivnosti CIPS-ova u manjim opštinama i institucijama sistema, u skladu godišnjim planom aktivnosti		ZZZCG (CIPS) /lokalne zajednice				Nije realizovano				

Mjera: Razvoj i unapređenje programa za nezaposlene i zaposlene u cilju savladavanja i unapređenja vještina koje su važne za razvoj karijere

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Izrada plana saradnje	Sporazum o saradnji sa	CSO, ZZZCG/U	2016	2020		Realizovano.	0 EUR Redov	0 EUR Redovni	PKCG	

organizatora obrazovanja odraslih, ZZZCG, CSO i ostalih socijalnih partnera u cilju unapređenja mjera za karijerno informisanje i savjetovanje odraslih	Karijernim centrom Univerziteta Crne Gore Sporazum o saradnji sa Unijom poslodavaca Crne Gore Sporazum o saradnji sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore	K, PKCG , UPCG, MRSS				Realizovano	ni poslovi i PKCG	poslovi PKCG	UPCG	
Istraživanje potreba nezaposlenih i zaposlenih iz oblasti karijerne orijentacije	Realizovana 4 istraživanja: • 2016 – Istraživanje Privredne komore Crne Gore o percepciji reforme stručnog obrazovanja u Crnoj Gori; • 2016 - Istraživanje Privredne komore Crne Gore o percepciji kvaliteta znanja i vještina lica sa stečenim visokim obrazovanjem • 2018 – Istraživanje o deficitarnim zanimanjima u Crnoj Gori	ZZZCG/ PKCG	2016	2020		Realizovano.	35000	35000	PKCG	

	<ul style="list-style-type: none"> 2020 – Istraživanje deficitarnih zanimanja u ICT sektoru 									
Priprema programa karijernog informisanja i savjetovanja odraslih (o mogućnostima promjene zanimanja, daljeg školovanja, stručnog usavršavanja i sl.) u skladu sa NOK-om	UPCG organizovala je okrugli sto povodom razvoja dualnog obrazovanja, na kome je između ostalog poručeno da za sistem dualnog obrazovanja zainteresovano je dvostruko više poslodavaca i djece.	CSO, ZZZCG/MRSS, UCG, organizatori obrazovanja odraslih, poslodavci	2018	2020		Realizovano.		/	UPCG	UPCG je nastavila da sprovodi aktivnosti u oblasti obrazovanja odraslih.
Organizovanje radionica na temu: Jači socijalni dijalog u zemljama zapadnog Balkana (poređenje – CG i EU)	UPCG je lider na projektu: "Jači socijalni dijalog u zemljama Zapadnog Balkana 2", finansiranog od strane Evropske unije. Glavni cilj projekta je jačanje kapaciteta socijalnih partnera u zemljama učesnicama u projektu koji će doprinijeti razvoju socijalnog dijaloga na nacionalnom ali i na regionalnom nivou kao i napretku harmonizacije	UPCG	2016	2017		Realizovano.		Ukupan budžet projekta – 185.896,00 €	Sredstva iz projekta.	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu i budućim projektima.

	nacionalnog sa EU zakonodavstvom u ovoj oblasti. http://poslodavci.org/aktivnosti/projekti/ssd-wbc-2-jaci-socijalni-dijalog-u-zemljama-zapadnog-balkana/									
Organizovanje radionica o zdravlju, zaštiti na radu i rodnoj ravnopravnosti	U sklopu projekta „Jači socijalni dijalog u zemljama Zapadnog Balkana“, održana je panel diskusija na temu zaštite i zdravlja na radu. Događaj je organizovala UPCG, u saradnji sa Udruženjem zaštite na radu u Crnoj Gori. UPCG je u saradnji sa Unijom slobodnih sindikata CG organizovala radionicu koja je bila namijenjena poslodavcima, zaposlenima, stručnim službama sindikata i poslodavačkih organizacija i svim zainteresovanim stranama, a organizovana je sa ciljem da unaprijedi njihova znanja o zakonodavstvu Evropske unije i	UPCG	2016	2017		Realizovano.		Ukupan budžet projekta – 185.896,00	Sopstvena sredstva i sredstva iz projekta	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu i budućim projektima

	Slovenije koje reguliše oblast usklađivanja profesionalnog i privatnog života i postizanje rodne ravnopravnosti, o socijalnom dijalogu i kolektivnom pregovaranju u Sloveniji i EU, kao i da upozna učesnike sa politikom rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori									
	U okviru projekta „Promjena tradicionalnog načina razmišljanja kroz kolektivno pregovaranje na Zapadnom Balkanu – uloga socijalnih partnera u pomirenju poslovnih i porodičnih obaveza i postizanju rodne ravnopravnosti“, Unija poslodavaca Crne Gore (UPCG) je u saradnji sa nacionalnim partnerom - Unijom slobodnih sindikata Crne Gore (USSCG) organizovala radionicu pod nazivom “Politike koje podstiču usklađivanje poslovnog i privatnog života i	UPCG	2016	2017		Realizovano		32.744,80e	Sredstva iz budžeta projekta.	

	rodnu ravnopravnost i njihova primjena u praksi". Projektom rukovodi Asocijacija poslodavaca Slovenije (ZDS), a pored UPCG i USSCG partneri u projektu su poslodavačke i sindikalne organizacije zemalja regiona (Albanije, Srbije, Makedonije i Hrvatske).									
Organizovanje mentorstva za žene sa sjevera (Rožaje) koje žele da započnu sopstveni biznis	Razvoj ženskog preduzetništva u opštini Rožaje u partnerstvu sa Unijom poslodavaca Crne Gore, Fakultetom za državne i evropske studije i Asocijacijom poslovnih žena Crne Gore su nosioci navedenog projekta. Projekat je finansiran od strane EU i dio je programa IPA IV Razvoj ljudskih resursa 2012-2013. Osmodnevnna obuka za sticanje preduzetničkih znanja i vještina namijenjena su nezaposlenim ženama iz opštine Rožaje, zainteresovanim za	UPCG	2016	2017		Realizovano.		Budžet UPCG u projektu – 13.184,00e	Sredstva iz projekta.	UPCG je i u narednim godinama nastavila da sprovodi aktivnosti s ciljem unapređenja ženskog preduzetništva i osnaživanja žena.

	započinjanje sopstvenog biznisa. Obuka se sastojala iz 4 tematske cjeline koje obuhvataju: osnove ženskog preduzetništva, izradu biznis plana, marketing i računovodstvo.									
Organizovanje radionica o preduzetničkim znanjima i vještinama za nezaposlene žene	UPCG je organizovala četiri jednodnevna, tematski povezana treninga. u okviru projekta pod nazivom "Žene u menadžmentu u Crnoj Gori: Podrška liderstvu i profesionalnom razvoju žena u Crnoj Gori". Broj polaznika: U obuci je učestvovalo dvadeset pet (25) žena menadžerki, kao i poslovnih žena zainteresovanih za dalji razvoj karijere i napredak ka višim pozicijama upravljanja i rukovođenja.	UPCG	2017	2017		Realizovano		Budžet UPCG u projektu – 10.740,00e	Sredstva iz projekta	Nastaviti sa istim aktivnostima i u narednom periodu.
Organizovanje edukativnih aktivnosti za mlade i zaposlene u cilju	2016. - Organizovane 42 edukativne aktivnosti na kojima je učestvovalo 1633 polaznika.	PKCG	2016	2020		Realizovano.	16400	16400	PKCG	

unapređenja znanja i vještina u cilju daljeg razvoja karijere	<p>2017 – Organizovano 51 edukativne aktivnosti na kojima je učestvovalo 2621 polaznika.</p> <p>2018 godine – Organizovano 56 edukativnih aktivnosti na kojima je učestvovalo 3282 polaznika.</p> <p>2019 godine – Organizovano 76 edukativnih aktivnosti na kojima je učestvovalo 4690 polaznika.</p> <p>2020 godine – Organizovana 61 edukativna aktivnost (live & online) na kojima je učestvovalo 4334 polaznika.</p>						15900	15900		
Priprema i štampanje Vodiča za otpočinjanje biznisa		UPCG				Nije realizovano.				
Organizovanje radionica o djelatnosti agencija za		UPCG				Nije realizovano.				

privremeno ustupanje zaposlenih										
Organizovanje okruglih stolova na teme koje su relevantne za poslovanje privrednih subjekata	Radionicu je organizovala UPCG, u sklopu projekta "Turizam su ljudi". Učesnici radionice bili su predstavnici i članovi UPCG, kao i predstavnici Saveza sindikata Crne Gore – sektor turizma. U cilju kvalitetnog prenosa znanja i iskustva iz zemalja EU i Slovenije, glavni izlagači na radionici bili su Sekretar za sektor turizma u Evropskoj Federaciji Sindikata za hranu, poljoprivredu i turizam Kerstin Howald, kao i predstavnik poslodavačke organizacije Slovenije (ZDS) Anže Hiršl i Maja Skorupan projekt menadžer ZDS-a. Glavne teme radionice bile su: evropski socijalni dijalog u oblasti turizma; socijalni dijalog u Sloveniji; primjeri dobre prakse i proizvoda socijalnog	UPCG	2016	2016		Realizovano. /	3600.00e	Budžet UPCG u projektu.		

	dijaloga u oblasti turizma na nivou EU; prezentacija EU pasoša kvalifikacija u oblasti turizma.									
Organizovanje radionica za mlade na nacionalnom nivou o započinjanju biznisa i marketingu	<p>Tokom 2017. godine Unija Poslodavca je u okviru projekta "Mladi su budućnost Crne Gore" realizovala intenzivne treninge iz oblasti karijernog razvoja, marketinga, PR i prodaje (14 radionica na različite teme), neuro-lingvističkog programiranja (2 radionice), preduzetništva, preduzetničkih vještina i otpočinjanja biznisa (11 radionica).</p> <p>Ciljna grupa: mladi, nezaspoleni, žene</p> <p>Broj polaznika: Oko 100 mladih, nezaposlenih i žena prošlo je obuku.</p> <p>U sklopu projekta "competenceNET", kroz prekograničnu saradnju INTERREG IPA Hrvatska-Bosna i</p>	UPCG/ZZZ CG	2019	2019		Realizovano.		<p>Budžet UPCG u projektu – 182.477,00e</p> <p>(UPCG- Budžet projekta – 131.384,00e)</p>	<p>Sredstva iz projekta</p> <p>Sredstva iz projekta</p>	<p>Kao nastavak navedenog projekta, uslijedio je projekat Centrikom Net, odobren je u okviru drugog poziva za dostavu projektnih prijedloga u okviru Programa prekogranične saradnje INTERREG IPA CBC Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora 2014-2020. Trajanje projekta „centrikomNET“ je 24 mjeseca (01.08.2020.-31.07.2022.), a ukupan</p>
								Budžet UPCG u		

	Hercegovina-Crna Gora 2014 – 2020, UPCG je organizovala 2 besplatne obuke za menadžere malih i srednjih preduzeća, zaposlenih, kao i za nezaposlene osobe koje su željele da unaprijede svoju konkurentnost na tržištu rada. Broj polaznika: 35						projektu – 122.180,20		budžet iznosi 659.563,58 EUR, od čega EU finansira 85%, dok 15% sufinansiraju partneri na projektu.
	U sklopu projekta “competenceNET” ,kroz prekograničnu saradnju INTERREG IPA Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora 2014 – 2020, UPCG je organizovala 2 besplatne obuke za menadžere malih i srednjih preduzeća, zaposlenih, kao i za nezaposlene osobe koje su željele da unaprijede svoju konkurentnost na tržištu rada. Broj polaznika: 35.	UPCG	01/06/2017	30/11/2019		Realizovano	Ukupan budžet iznosi 659.563,58 EUR, od čega EU finansira 85%, dok 15% sufinansiraj u partneri na projektu.	Sredstva iz projekta	Kao nastavak navedenog projekta, uslijedio je projekat Centrikom Net, odobren je u okviru drugog poziva za dostavu projektnih prijedloga u okviru Programa prekogranične saradnje INTERREG IPA CBC Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora 2014-2020.

Organizovanje radionica za mlade na nacionalnom nivou o započinjanju biznisa i marketingu	<p>U 2016. godini održano je sedam edukacija "Pružanje osnovnih znanja iz preduzetništva". Edukacijama je prisustvovalo 40 osoba. Održano je i sedam seminara "Pružanje specijalističke obuke i edukacije iz oblasti poslovnih vještina korisnicima kredita Zavoda za zapošljavanje" kojima je prisustvovalo 140 korisnika kredita.</p> <p>U 2017. godini 91 osoba je prošla edukacije iz oblasti preduzetništva, od ovog broja 45 osoba podnijelo zahtjev za kredit. Održano je sedam seminara »Pružanje specijalističke obuke i edukacije iz oblasti poslovnih vještina korisnicima kredita Zavoda za zapošljavanje Crne Gore« sa 121 polaznikom.</p> <p>U 2018. godini 97</p>	UPCG/ <u>ZZZ</u> <u>CG</u>	2016	2020		Realizovano			ZZZCG	
---	--	-------------------------------	------	------	--	-------------	--	--	-------	--

<p>osoba je prošlo edukacije iz oblasti preduzetništva, od ovog broja 90 osoba je podnijelo zahtjev za kredit. Održano je sedam seminara »Pružanje specijalističke obuke i edukacije iz oblasti poslovnih vještina korisnicima kredita Zavoda za zapošljavanje Crne Gore« sa 130 polaznika.</p> <p>U 2019. godini 122 osoba je prošlo edukacije iz oblasti preduzetništva, od ovog broja 50 osoba podnijelo je zahtjev za kredit. Održano je sedam seminara »Pružanje specijalističke obuke i edukacije iz oblasti poslovnih vještina korisnicima kredita Zavoda za zapošljavanje Crne Gore« sa 114 polaznika.</p> <p>U 2020. godini 18 nezaposlenih osoba prošlo je edukacije iz oblasti preduzetništva, njih 18 podnijelo je zahtjev za kredit.</p>									
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	Održano je i sedam seminara "Pružanje specijalističke obuke i edukacije iz oblasti poslovnih vještina korisnicima kredita Zavoda za zapošljavanje" kojima je prisustvovao 91 korisnik kredita.									
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Mjera: Stvaranje uslova za više korišćenje kapaciteta naučno istraživačkog sektora u radu institucija u cilju kvalitetnijeg definisanja, iMPlementacije i evaluacije programa karijerne orijentacije

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja

Istraživanje potreba korisnika usluga karijerne orijentacije	- Realizovana 4 istraživanja: 2016 – Istraživanje Privredne komore Crne Gore o percepciji reforme stručnog obrazovanja u Crnoj Gori; 2016 - Istraživanje Privredne komore Crne Gore o percepciji kvaliteta znanja i vještina lica sa stečenim visokim obrazovanjem 2018 – Istraživanje o deficitarnim zanimanjima u Crnoj Gori 2020 – Istraživanje deficitarnih zanimanja u ICT sektoru	4 UCG/ ZZZCG, PKCG	2016	2020		Realizovano	35000	35000	PKCG	
Istraživanje potreba korisnika usluga karijerne orijentacije	Nacionalni Europass i Euroguidance centar realizovao je istraživanje o potrebama školskih karijernih savjetnika u osnovnim i srednjim školama. Rezultati istraživanja se mogu naći u publikaciji „Sistem karijernog	MPNKS	2019	2019		Realizovano	2500	2500	MPNKS, Projekat Erasmus+ „Europass Euroguidance 2018-2020“	Pripremiti akcione planove u skladu sa sprovedenim istraživanjem i preporukama za unapređenje karijernog

	vođenja i savjetovanja u Crnoj Gori“									vođenja i savjetovanja
--	--------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	------------------------

Prioritet 5: Obezbjedivanje kvaliteta u karijernoj orijentaciji

Mjera: Uspostavljanje sistema kvaliteta u uslugama karijerne orijentacije na nacionalnom nivou

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Sagledati iskustava iz zemlje i okruženja o standardima kvaliteta	Uspostavljanje sistema kvaliteta u uslugama karijerne orijentacije na nacionalnom nivou i Definisane kvaliteta u obrazovnim ustanovama, je uz podršku IPA projekta IV „Modernizacija obrazovnih programa i obuka nastavnika“ izvršena analiza okvira karijerne orijentacije u zemljama EU, data preporuke i smjernice za dalji rad na izradi Okvira kvaliteta karijerne orijentacije na nacionalnom nivou. Budući da je i dalje u proceduri izrada Standarda kvaliteta rada u vaspitno-obrazovnim	KTKO	2016	2020		Realizovano.			CSO, MPNKS	

	ustanovama za samoevaluaciju i eksternu evaluaciju u školama, KTKO je razmatralo i planiralo da u skladu sa vremenskim okvirom navedenih izmjena izradi okvirne indikatore i deskriptore za evaluaciju karijerne orijentacije u školama. https://www.gov.me/clanak/143471--modernizacija-obrazovnih-programa-i-obuke-nastavnika									
Pripremiti okvir za praćenje kvaliteta karijerne orijentacije na nacionalnim nivou		KTKO			Novim strateškim dokument.će ova aktivnost biti planirana u periodu III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Nije realizovano.				

Mjera: Definisane kvaliteta u obrazovnim ustanovama

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
------------	--	---	---------------	---------------------------	--	--------------------	--------------------	----------------------	--------------------	---

Razvoj deskriptora za praćenje kvaliteta usluga karijerne orijentacije u obrazovanju		KTKO			Novim strateškim dokument.će se razmotriti sktuelnost ove aktivnosti i mogućnosti za realizaciju	Nije realizovano.				
--	--	------	--	--	--	-------------------	--	--	--	--

Mjere: Unapređenje standarda kvaliteta u CIPS-ovima

Uspostavljanje sistema praćenja kvaliteta i relevantnosti usluga koje pružaju pojedine službe

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Definisanje polaznih osnova standarda kvaliteta usluga u CIPS-ovima	.	ZZZCG/ CIPS				Nije realizovano.				
Istražiti informisanost i zadovoljstvo korisnika uslugama službi koje se bave karijernom orijentacijom	Nacionalni Europass i Euroguidance centar realizovao je istraživanje o potrebama školskih karijernih savjetnika u osnovnim i srednjim školama. Rezultati istraživanja se mogu naći u publikaciji „Sistem karijernog	UCG, ZZZCG, MPNKS	2019	2019		Realizovano			MPNKS, Projekat Erasmus+ „Europass Euroguidance 2018-2020“	

	vođenja i savjetovanja u Crnoj Gori“									
--	--------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Mjera: Aktivno učešće u zajedničkim EU aktivnostima na području karijerne orijentacije

Aktivnosti	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Status realizacije	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
Uključenje u Evropsku mrežu za politiku cjeloživotne karijerne orijentacije (ELGPN) u statusu posmatrača		MPNKS / partneri iz organa, ustanova i institucija koji sprovode aktivnosti profesionalne orijentacije				Nije realizovano.				
Uključenje u mrežu EUROGUIDANCE u statusu posmatrača	Od 2016. godine, Crna Gora je dio evropske mreže Euroguidance i sve aktivnosti su usklađene sa evropskim okvirom za razvoj karijernog vođenja i savjetovanja,	MPNKS / partneri iz organa, ustanova i institucija koji sprovode aktivnosti profesionalne orijentacije	2016	2020		Realizovano			MPNKS, Projekat Erasmus+ „Europass Euroguidance 2018-2020“	

Budući da je ovaj strateški dokumenat izrađen prije utvrđene metodologije, indikatori učinka nisu definisani na propisan način, tako ni praćenje realizacije po izvorima finansijskih. Osim toga, nadležne institucije nisu prikazale iznos utrošenih sredstava, nije moguće izvršiti osvrt na planirana i utrošena sredstva.

IV EVALUACIJA

Evaluacija kompletnog dokumenta Strategije nije rađena, tako da ne postoje nalazi evaluacije. Nezavisni evaluatori nisu angažovani, već se se pratila postignuća preko realizovanih aktivnosti koje su u prethodnom tekstu prikazane od strane subjekata koji su bili uključeni u ostvarivanje, kao nosioci aktivnosti ili kao partneri.

V OSVRT NA PLANIRANA I UTROŠENA SREDSTVA

Što se tiče planiranih finansijskih sredstava, iznosi sredstava Strategijom nisu precizirani, tako da se odnos planiranih i utrošenih sredstava ne može odrediti u skladu sa zahtjevima nove metodologije, već je jedino moguć prikaz utrošenih sredstava po aktivnostima, koji za ukupnu realizaciju strategije iznose 1.963.002, 43 €. Finansijski pokazatelji utrošenih sredstava govore o ujednačenom odnosu planiranih i utrošenih sredstava, odnosno 1% sredstava je utrošeno više nego što je planirano. Uslijed porasta cijena proizvoda i usluga od 2016. godine kada je Strategija planirana pa sve do 2020. do kada je realizovana, mnoge promjene na ekonomskom planu su uzrokovale promjenu u planiranim finansijskim sredstvima.

	Planirana sredstva	Realizovana sredstva
Prioritet 1: Podizanje svijesti o potrebi za cjeloživotnim učenjem i razvojem karijere	111.400,00	159.914,80
Prioritet 2. Osnaživanje politika karijerne orijentacije na nivou sistema	0	0

Prioritet 3: Jačanje karijerne orijentacije u obrazovnom sistemu Crne Gore	302.250,00	338.263,63
Prioritet 4: Jačanje usluga karijerne orijentacije za nezaposlene i zaposlene	1.473.724,00	1.464.824,00
Prioritet 5: Obezbeđivanje kvaliteta u karijernoj orijentaciji	0	0

UKUPNO	1.887.374,00	1.963.002,43
---------------	---------------------	---------------------

		Realizovano	Djelimično realizovano	Nije realizovano	Planirana sredstva	Realizovana sredstva
Prioritet 1: Podizanje svijesti o potrebi za cjeloživotnim učenjem i razvojem karijere		37	1	2	111.400,00	159.914,80
	Mjera: promovisati cjeloživotno učenje i karijernu orijentaciju	30	1	1	94.700,00	127.444,80
	Mjera: informisati roditelje o načinima podržavanja djece u njihovom profesionalnom razvoju	1	0	0	16.700	32.470

	Mjera: Organizovati kampanje i aktivnosti preko kojih će različite ciljne grupe upoznati potrebe poslodavaca, koja su znanja i kvalifikacije potrebna, tendencije na tržištu rada i druge relevantne informacije o tržištu rada	6	0	1	0	0
Prioritet 2. Osnaživanje politika karijerne orijentacije na nivou sistema		2	0	3	0	0
	Mjera: Unaprijediti zakonsku regulativu i druga dokumenta u odnosu na okvire EU, kada je u pitanju karijerna orijentacija	2	0	3	0	0
Prioritet 3: Jačanje karijerne orijentacije u obrazovnom sistemu Crne Gore		14	0	1	302.250,00	338.263,63
	Mjere: Osnaživanje karijerne orijentacije u školama					
	Mjera: Sprovođenje mjera prevencije ranog napuštanja obrazovanja					
	Mjera: Unapređivanje usluga karijerne orijentacije za lica sa posebnim obrazovnim potrebama	9	0	0	302.250,00	338.263,63
	Mjera: Jačanje karijerne orijentacije u visokom obrazovanju	5	0	1	0	0
Prioritet 4: Jačanje usluga karijerne orijentacije za nezaposlene i zaposlene		15	0	4	1.473.724,00	1.464.824,00

	Mjera: Širenje mreže karijernih centara u institucijama, agencijama i ustanovama koje se bave karijernom orijentacijom	0	0	2	0	0
	Mjera: Razvoj i unapređenje programa za nezaposlene i zaposlene u cilju savladavanja i unapređenja vještina koje su važne za razvoj karijere	13	0	2	1.436.224,00	1.427.324,00
	Mjera: Stvaranje uslova za više korišćenje kapaciteta naučno istraživačkog sektora u radu institucija u cilju kvalitetnijeg definisanja, implementacije i evaluacije programa karijerne orijentacije	2	0	0	37.500	37.500
Prioritet 5: Obezbeđivanje kvaliteta u karijernoj orijentaciji		4	0	4	0	0
	Mjera: Uspostavljanje sistema kvaliteta u uslugama karijerne orijentacije na nacionalnom nivou	1	0	1	0	0
	Mjera: Definisane kvaliteta u obrazovnim ustanovama	0	0	1	0	0

	Mjera: Stvaranje uslova za više korišćenje kapaciteta naučno istraživačkog sektora u radu institucija u cilju kvalitetnijeg definisanja, implementacije i evaluacije programa karijerne orijentacije	0	0	0	0	0
	Mjera: Unapređenje standarda kvaliteta u CIPS-ovima	1	0	1	0	0
	Mjera: Aktivno učešće u zajedničkim EU aktivnostima na području karijerne orijentacije	2	0	1	0	0
UKUPNO		72	1	14	1.887.374,00	1.963.002,43

VI PREPORUKE ZA NAREDNI CIKLUS PLANIRANJA POLITIKA:

Prioritet 1: Podizanje svijesti o potrebi za cjeloživotnim učenjem i razvojem karijere

Još uvijek nedovoljno razvijena svijest o potrebi karijernog vođenja, prisutna je u svim segmentima društva. Zbog toga jedan od najvažnijih ciljeva za naredni period jeste podizanje svijesti o potrebi za cjeloživotnim učenjem i razvojem karijere. Informisanost mladih o programima obrazovanja i školama je relativno dobra, međutim postoji problem informisanosti o budućim potrebama tržišta rada. Za to postoje objektivni razlozi zbog promjena na tržištu rada, nedovoljno informacija o potrebama i trendovima tržišta rada, što rezultira upisom mladih u srednje škole i fakultete na osnovu stereotipa i nedovoljnih informacija. Informisanost roditelja takođe predstavlja značajan faktor u donošenju odluke o daljem školovanju i putevima karijere. Velike promjene na tržištu rada utiču na migracije radne snage, promjene radnog okruženja, problemi sa prilagođavanjem i promjenom zaposlenja, napredovanjem u karijeri i sl. koje se bez planskih aktivnosti o vođenju karijere i prilagođavanju nastalim promjenama mogu imati velike posljedice na kvalitet života i zdravlja. Novi trendovi u kompetencijama zaposljivosti (IT kompetencije, poznavanje stranih jezika itd.), zahtjevaju dodatne edukacije i svjesnost o neophodnosti novih zahtjeva u vođenju karijere.

Imajući u vidu relativno nizak nivo svijesti i informisanosti o mogućnostima KVS u oblasti obrazovanja odraslih, mehanizmi za unaprijeđenje mogu biti kampanje i aktivnosti preko kojih će različite ciljne grupe upoznati potrebe poslodavaca, potrebna znanja i kvalifikacije tendencije na tržištu rada i druge relevantne informacije o tržištu rada. Neravnomjerna distribucija organizatora obuke odraslih u regijama Crne Gore, a na bazi analize potreba, Ministarstvo prosvjete treba racionalnije da planira kroz broj i raspored ponude organizatora obuka. Umrežavanje organizatora obrazovanja odraslih sa ostalim učesnicima/akterima u sistemu KVS doprinijelo bi: efektivnijem korišćenju resursa (sredstva, programi obuke, korisnici), većoj pravednosti (npr. putem veće dostupnostima onima kojima je potrebno, i putem ujednačavanja sertifikata), zatim obogaćivanju ponude programa obuke za zainteresovane korisnike. Saradnjom **Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo, Centra za stručno obrazovanje, univerziteta, Zavoda za zapošljavanje, Privredne komore, Unije poslodavaca**, odnosno čvršćim povezivanjem sistema formalnog, neformalnog, informalnog i samousmjeravajućeg učenja omogućilo bi se svakom zainteresovanom pojedincu (npr. pojedincu koji je napustio redovno školovanje; onome koji je nezaposlen) da završi započeto školovanje, odnosno da stekne potrebne vještine u cilju zapošljenja i uključi se na tržište rada. Aktivnije promovisati koncepte organizacija koja uči i kontinuirani profesionalni razvoj zaposlenih, putem realnog planiranja potreba i sredstava za ove ciljeve, kao i praćenjem efekata obuke za sticanje novih znanja i vještina. Ovim aktivnostima moglo bi da rukovodi nacionalno **Koordinaciono tijelo za karijernu orijentaciju**.

Prioritet 2. Osnaživanje politika karijerne orijentacije na nivou sistema

Kroz rad karijernog tijela na državnom nivou očekuje se bolja saradnja svih aktera uključenih u implemetaciju budućih ciljeva. Nepohodno je unaprijediti zakonsku regulativu i druga dokumenta u odnosu na okvire EU, uskladiti postupke i procedure i uskladiti zakonska rješenja sa propisima i zahtjevima EU. Od izuzetne je važnosti razvijanje digitalnih alata, kao što su online testovi profesionalne orijentacije u cilju uštede vremena i veće efikasnosti usluga. Ovo bi takođe doprinijelo i povećanju dostupnosti usluga karijerne orijentacije svima onima koji imaju potrebu za njom. Razvijanje novih pristupa u radu u oblasti karijernog vođenja i savjetovanja koji se ne ograničavaju samo na tradicionalan izbor zanimanja, već se realizuje u cilju razvoja kapaciteta korisnika i podstiču ga na kreativno korišćenje svojih znanja, vještina i interesovanja u karijeri, kao i praćenje trendova na tržištu rada. Istraživanja u oblasti KVS treba da obezbijede podatke koji se odnose ne samo na pojedine segmente u tom sistemu, već na pokazatelje i preporuke na nacionalnom nivou (npr. interesovanja naših učenika). To bi služilo kao podloga za informisane odluke o upisnoj politici, kao i politici KVS u Crnoj Gori, za kreiranje kvalitetnih programa za KVS ili za inoviranje postojećih, i za informisanje poslodavaca i tržišta rada o interesovanjima i potrebama učenika. Za ovu aktivnost neophodna je **saradnja svih aktera** uključenih u implementaciju strateškog dokumenta.

Prioritet 3: Jačanje karijerne orijentacije u obrazovnom sistemu Crne Gore

Jačanje karijernog vođenja i savjetovanja u obrazovnom sistemu jeste neophodnost koja sistemskim djelovanjem treba da rezultira značajnim efektima, naročito kada dugoročno posmatramo rezultate ove mjere. Osnaživanje školskih timova za karijernu orijentaciju, edukacija postojećih timova, edukacija novih članova timova (nastavnika i stručnih saradnika), organizovanje radionica, nastavnih i vannastavnih aktivnosti, ponovno uvođenje izbornog predmeta u osnovnim školama, organizovanje raznih manifestacija, učešća na samovima, posjete preduzećima i sl..značajno bi unaprijedilo stanje u ovoj oblasti. Ono što nedostaje jeste saradnja među školama, fakultetima, poslodavcima i udruženjima poslodavaca, zavodom za zapošljavanje, ne samo u promociji nekih aktivnosti nego u konkretnim aktivnostima na realizaciji programa za učenike i studente. Što se tiče jačanja karijernog vođenja i savjetovanja na univerzitetima, neophodno je osnažiti aktivnosti karijernog centra na Univerzitetu Crne Gore, kao i saradnju sa drugim univerzitetima i umrežavanje aktivnosti koje doprinose boljim rezultatima. Osnaživanje veze između univerziteta i tržišta rada, značajno bi doprinio ukupnom razvoju društvene strukture.

Uloga **Zavoda za školstvo i Centra za stručno obrazovanje** u kreiranju ponude obuka za nastavnike koju je potrebno kontinuirano širiti, na osnovu identifikovanih potreba različitih grupa nastavnika u školi (npr.nastavnici predmetne nastave, timovi za KVS, uprava škole, stručni saradnici), kao i izrađivati edukativne materijale za nastavnike u ovim područjima. Posebno je važno naglašavati nastavnicima da je KVS preventivni mehanizam za osipanje učenika i napuštanje školovanja. Obuku nastavnika potrebno je planirati makar u dva pravca: povećati obuhvat nastavnika iz osnovnih škola i gimnazija, i ne samo iz završnih razreda ovih škola. S druge strane, treba diversifikovati obuke i njihove sadržaje: ponuditi obuke za izradu samih programa, s naglaskom na mehanizme praćenja i evaluacije, kao i nove programe za KVS (npr. za učenike s posebnim potrebama).

Osnaživanje karijernih centara na **univerzitetima** i njihova veća angažovanost u saradnji sa privrednim subjektima trebalo bi da se naslanja na praktičnu nastavu i doprinijela bi lakšem prelasku studenata iz obrazovnog sistema na tržište rada. Neophodno je sistemsko umrežavanje univerziteta i udruženja poslodavaca. **Univerziteti** bi trebalo da stimulišu studente za rad na sezonskim poslovima ili na poslovima sa skraćenim radnim vremenom kroz bodovanje ovakve vrste angažmana prilikom ocjenjivanja. Redefinisanje koncepta studentskih zadruga i njegovo prilagođavanje savremenom privrednom ambijentu i osavremenjivanje trenutnog normativnog okvira jer zadruge tradicionalno imaju ulogu da pored pomaganja porodičnog budžeta, omoguće studentu sticanje znanja i vještina važnih na tržištu.

Prioritet 4: Jačanje usluga karijerne orijentacije za nezaposlene i zaposlene

Povećanje usluga karijernog vođenja i savjetovanja nezaposlenima potrebno je integrisati u život lokalne zajednice i službi zapošljavanja. Dostupnost je potrebno povećati, osim individualnih savjetovanja i uslugama u koje se u koje se može istovremeno uključiti veći broj korisnika (grupno informisanje, radionice, online seminari, softveri za različite ciljne grupe itd.). Podsticanje razvoja karijere zaposlenih ne treba da se odnosi samo na nivo

menadžmenta, već na sve zaposlene kako bi im se omogućilo uspješno vertikalno i horizontalno napredovanje u karijeri. Napredovanje zaposlenih u karijeri ne treba da bude sm formalno uređeno pravnim propisima, već treba da predstavlja realni i očekivani stil i integrisani element etosa svake organizacije. Cjeloživotno učenje realnost je za zaposlene i značajno je da svaki zaposleni ima svoj plan karijere, stručno se usavršava u skladu sa svojim interesovanjima, sposobnostima, znanjima, vještinama, potrebama, usklađenih sa razvojnim ciljevima preduzeća i predviđenim programima stručnog usavršavanja. Osnaživanje službi za razvoj ljudskih resursa u kolektivima i njihova međusobna saradnja, značajno može uticati na jačanje karijernog vođenja i savjetovanja za zaposlene.

Zavod za zapošljavanje, Privredna komora, Unija poslodavaca treba da inoviraju programe karijerne orijentacije koji su namijenjeni nezaposlenim i zaposlenim koji traže promjenu posla ili karijere. Prilikom izrade novih programa važno je uključiti aktere na lokalnom nivou i mjesto uniformnog, centralizovanog pristupa, ispitati mogućnosti na lokalnom nivou. Proširivanje kadrovskih i prostornih kapaciteta u cilju pružanja kvalitetne usluge profesionalne orijentacije za tržište rada jednako je važno kako bi svi koji imaju potrebu za ovom uslugom bili u mogućnosti da je dobiju. Kako bi se osigurao kvalitet i efikasnost programa koji se realizuju neophodno je uspostavljanje jedinstvene baze podataka korisnika usluga profesionalne orijentacije na nacionalnom nivou. Jedno od rješenja bilo bi umrežavanje podataka Zavoda za zapošljavanje, Poreske uprave i organizatora obrazovanja odraslih, kako bi se moglo pratiti da li se lice zaposlilo ili obrazovalo na osnovu rezultata karijernog savjetovanja.

Prioritet 5: Obezbjedenje kvaliteta u karijernom vođenju i savjetovanju

Saradnja institucija koje u svojim nadležnostima imaju oblast karijernog vođenja i savjetovanja, neophodna je, kako bi se obezbijedio cjelovit pristup i bolji kvalitet programa i usluga. Stoga, preporuke za unapređenje oblasti karijernog vođenja i savjetovanja odnose se na one koje se tiču rada nadležnih institucija i one koje se odnose na razvoj ove oblasti u ustanova koje neposredno rade sa učenicima, studentima, nezaposlenima i zaposlenima. Koordinaciono tijelo za karijerno vođenje i savjetovanje treba da ima ne samo formalnu ulogu, već da zaista operativno djeluje i obezbijedi saradnju i koordinaciju svih segmenata na nacionalnom nivou važnih za uspješnu implemetaciju kao i izradu jedinstvenih standarda KVS.

Kako bi se osigurao kvalitet i djelotvornost podrške pojedincima neophodno je uspostavljanje jedinstvene baze podataka korisnika usluga karijernog vođenja i savjetovanja na nacionalnom nivou. Jedno od rješenja bilo bi umrežavanje podataka Ministarstva prosvjete, univerziteta, Zavoda za zapošljavanje, Poreske uprave i organizatora obrazovanja odraslih, kako bi se moglo pratiti da li se lice zaposlilo ili obrazovalo na osnovu rezultata karijernog savjetovanja.

Uloga **Ministarstva prosvjete**, odnosno vaspitno-obrazovnih ustanova je značajna u prikupljanju efikasno praćenje podataka. Stoga je potrebno dogovoriti i definisati: a) obim i vrstu podataka koji bi služili kao osnov za praćenje i usmjeravanje počev od osnovne škole, i nadalje; b) način

registrowanja i čuvanja ovih podataka (npr. registrowanjem tokom individualnih razgovora učenika i stručnog saradnika; tokom grupnih intervju s učenicima) c) ko, kako i kada (u kojim periodima školovanja) se služi ovim podacima (npr. roditelji, poslodavac, druga škola); d) kako se podaci razmjenjuju između škola/nivoa obrazovanja (npr. osnovne i srednje škole) i sl. Istraživanja ili godišnje analize podataka dobijenih putem upitnika (npr. na određenoj populaciji učenika), na nivou škole, ali i na nacionalnom nivou, mogu poslužiti za kreiranje aktivnosti i programa koji bi odgovarali na iskazane potrebe i interesovanja učenika u različitim oblastima zanimanja. Tako bi se mogle identifikovati potrebe za novim izbornim predmetima ili ojačavanjem postojećih, zatim osmišljavanje aktivnosti koje interesuju učenike (npr. susreti s određenim profilima poslodavaca; kratke prakse na radnim mjestima, analiza i izvještavanje o ljudskim potencijalima neophodnim za određeno radno mjesto i sl). Takođe, moguće je ove sakupljene podatke komunicirati s drugim školama, na istom ili sljedećem nivou školovanja (npr. osnovna s srednjom, srednja s fakultetom). Poslodavcima bi ovi podaci mogli da koriste za planiranje mogućnosti za praksu, ali i za buduće zapošljavanje. Oblast KVS treba da bude i obavezni sastavni dio izvještaja o internoj evaluaciji kvaliteta škole. Shodno tome, u okviru samoevaluacije škole, potrebno je, na osnovu definisanih indikatora za KVS, razviti instrumente (npr. upitnici, skale procjene, ček liste) koji bi služili za mjerenje kvaliteta KVS u školama. Oblast KVS treba da bude i obavezni sastavni dio izvještaja o internoj evaluaciji kvaliteta škole **Zavoda za školstvo**. Shodno tome, u okviru samoevaluacije škole, potrebno je, na osnovu definisanih indikatora za KVS, razviti instrumente (npr. upitnici, skale procjene, ček liste) koji bi služili za mjerenje kvaliteta KVS u školama.

U narednom periodu će biti vrlo svrsishodno da tijelo, poput **Koordinacionog tijela za karijernu orijentaciju**, pokrene proces izrade jedinstvenih standarda KVS, što znači da će se definisati jedinstven sistem kvaliteta usluga u svakoj od oblasti KVS. To uključuje, na primjer, sve oblike usluga KVS koje se pružaju u sistemu obrazovanja, zatim i u drugim sektorima. Jedinstveni standardi odnosili bi se i na **sve pružaoce usluga, u svim sektorima**.

VII POPIS KORIŠĆENIH SKRAĆENICA

MPNKS	-	Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta
MP	-	Ministarstvo prosvjete
MRSS	-	Ministarstvo rada i socijalnog staranja
KTKO	-	Koordinaciono tijelo za karijernu orijentaciju
MER	-	Ministarstvo ekonomskog razvoja
CSO	-	Centar za stručno obrazovanje
ZZŠ	-	Zavod za školstvo
UCG	-	Univerzitet Crne Gore
UM	-	Univerzitet Mediteran
UDG	-	Univerzitet Donja Gorica
NSO	-	Nacionalni savjet za obrazovanje

ZZZCG - Zavod za zapošljavanje Crne Gore
CIPS - Centar za informisanje i profesionalno savjetovanje
PKCG - Privredna komora Crne Gore
UPCG - Unija poslodavaca Crne Gore
ZPKCG - Zanatsko-preduzetnička komora Crne Gore